

สภาพการผลิตใบยาสูบของเกษตรกรในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง
จังหวัดสุโขทัย

นางสาววรรณ วงค์เขียวแดง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2558

**Tobacco Production Condition of Farmers in Wang Tong-Supdistrict, Si Samrong
District, Sukhothai Province**

Miss Varapron Wongkeavdang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

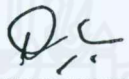
Sukhothai Thammathirat Open University

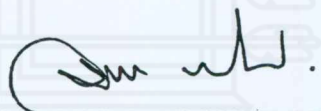
2015

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สภาพการผลิตใบยาสูบของเกษตรกรในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง
จังหวัดสุโขทัย
ชื่อและนามสกุล นางสาววราภรณ์ วงค์เขียวแดง
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ คุ่มหิรัญ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง

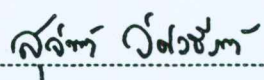
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2559

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมจิต โยระคง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ คุ่มหิรัญ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ สภาพการผลิตใบยาสูบของเกษตรกรในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

ผู้วิจัย นางสาววราภรณ์ วงศ์เขียวแดง รหัสนักศึกษา 2569001312

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง
ปีการศึกษา 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกใบยาสูบ (2) เพื่อศึกษาสภาพการผลิตใบยาสูบของเกษตรกร (3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตใบยาสูบ (4) เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับการผลิตใบยาสูบ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ปลูกยาสูบในพื้นที่ตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ในฤดูกาลผลิต ปี 2557/58 จำนวน 911 ราย ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 167

โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ร้อยละ ค่าต่ำสุดค่าสูงสุดค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49.86 ปี ส่วนใหญ่เรียนจบชั้นประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.31 มีประสบการณ์ปลูกยาสูบเฉลี่ย 27.26 ปี เกษตรกรทุกคนได้เข้าร่วมการประชุม อบรมเกี่ยวกับการปลูกยาสูบ และติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.51 คน พื้นที่ถือครองเฉลี่ย 10.98 ไร่ มีพื้นที่ปลูกยาสูบเฉลี่ย 7.18 ไร่ มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 23,454.77 บาท รายได้จากการผลิตใบยาสูบเฉลี่ย 17,511.77 บาทต่อไร่ แหล่งเงินทุนส่วนมากได้มาจากการกู้ยืมจากธ.ก.ส. (2) การผลิตใบยาสูบ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การดูแลแปลงเพาะ ไถเตรียมดิน กำจัดวัชพืชก่อนการใส่ปุ๋ย เก็บใบยาสูบในระยะที่เหมาะสม การป้องกันสิ่งแปลกปลอมบริเวณเสียบใบยาสูบและโรงบ่ม คัดเกรดใบยาสูบก่อนเข้ากำและอัดห่อ (3) เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด (4) เกษตรกรมีความต้องการความรู้ในระดับมากที่สุดเรื่อง พันธุ์ การเตรียมกล้า การเตรียมดิน การปลูกยาสูบ การดูแลรักษา และการเก็บใบยา ด้านช่องทางการส่งเสริมพบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับมากที่สุดคือ บุคคลเอกชน บุคคลราชการ คู่มือและแผ่นพับ ด้านวิธีการส่งเสริมพบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับมากที่สุด คือ การให้คำแนะนำ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการสาธิต

คำสำคัญ การผลิตใบยาสูบ ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุโขทัย

Thesis title: Tobacco Production Condition of Farmers in Wang Tong- Sub district, Si Samrong District, Sukhothai Province

Researcher: Miss Varapron Wongkeavdang; **ID:** 2569001312;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Chalernsak Toomhirun, Assistant Professor,

(2) Dr. Jinda Klibthong, Associate Professor, **Academic year:**2015

Abstract

The objectives of this study were to study (1) social and economic fundamental state of tobacco farmers in Wang Tong Sub-District, Si Samrong District, Sukhothai Province; (2) their tobacco production condition; (3) their problems and suggestions on tobacco production; and (4) their agricultural extension needs of tobacco production. The population in this study was 911 tobacco farmers in Wang Tong Sub-District, Si Samrong District, Sukhothai Province in the production year 2014/2015. 167 samples were selected by using simple random sampling methodology. The data were collected by interviewing the studied farmers.

The statistical methodology used to analyze the data were frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, and standard deviation.

The findings of this study were as follows: (1) most of the studied farmers were male with average age at 49.86 years. Most of them were educated at primary level. Their average number of household member was 3.31 persons. The average period of their experience of cultivating tobacco was 27.26 years. All of them used to participate in meetings and training courses on tobacco cultivation, and kept in contact with agricultural extension officials. Their average number of household labor was 2.51 persons. Their average occupied area was 10.98 rai, while their average area used to cultivate tobacco was 7.18 rai. Their average cost of tobacco production was 23,454.77 baht, while their average income deriving from tobacco production was 17,511.77 baht/rai. They mostly took out loans from the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives to be their capital. (2) considering their condition of tobacco production, it was found that most of them practiced in various issues, these were tobacco cultivation plot raising, plowing the ground, eliminating weeds before applying fertilizer, harvesting tobacco at suitable stage, preventing foreign matter in the surroundings of barn in which their tobacco was kept in order to make it matured, and grading their tobacco before bunching up and packaging it. (3) the studied farmers faced problems with the spread of plant diseases and pests. And (4) considering their agricultural extension needs of tobacco production, It was found that they needed knowledge of tobacco tribes, tobacco seedling preparation, soil preparation, tobacco cultivation, tobacco raising, and tobacco storing at the highest level. In the aspect of agricultural extension channels, they needed the officials of both private and government sectors, manuals, and brochures at the highest level. And in the aspect of agricultural extension methods, they needed advice, training courses, field studies, and demonstration at the highest level.

Keywords: Tobacco Production, Agricultural Extension Needs, Sukhothai Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เถลิงศักดิ์ คุ้มศิริคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักและรองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขและติดตามการทำ วิทยานิพนธ์ในทุกขั้นตอนด้วยความเอาใจใส่ ปลุกฝังให้ผู้วิจัยรักการวิจัย นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จ เรียบร้อยสมบูรณ์ ตลอดจนอาจารย์ในสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ทุกท่าน ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยะคงประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์ อย่างยิ่งแก่การทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย และโรงงาน ยาสูบอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนข้อมูล ขอบคุณเกษตรกรทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือ และให้ข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญา โทรุ่น 14 กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ที่ให้การสนับสนุนและกำลังใจ และเพื่อนนักศึกษาแขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ให้ คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา และมารดา ที่ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจเสมอ ทำให้ฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดีมาโดยตลอด ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นกำลังใจที่มีคุณค่า เป็นอย่างยิ่งต่อการนำไปสู่ความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์

สุดท้ายนี้ คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอบแต่ บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

วราภรณ์ วงศ์เขียวแดง

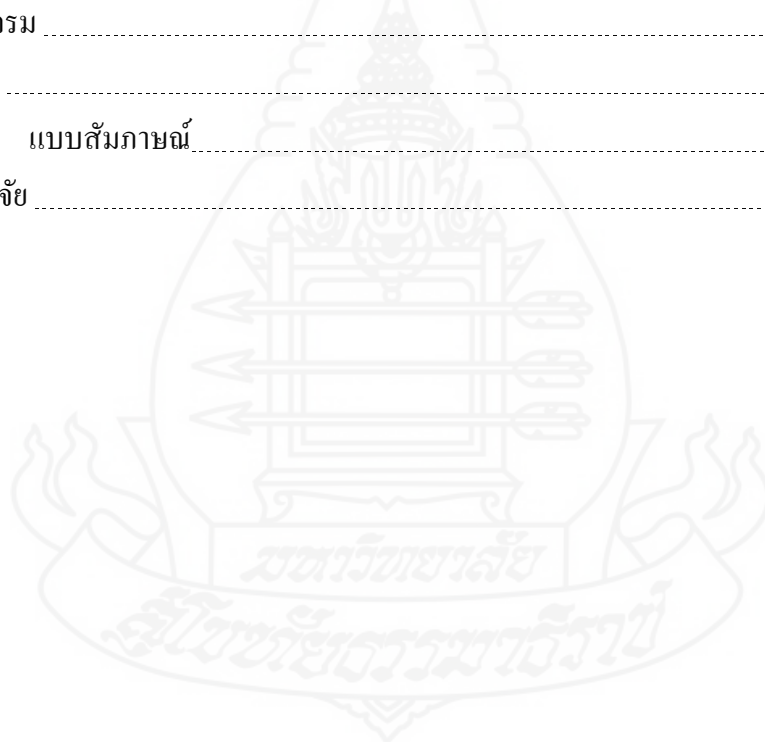
สิงหาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1	
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2	
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
ข้อมูลทั่วไปของตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย	6
การผลิตใบยาสูบ	9
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	16
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	18
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่ 3	
วิธีดำเนินการวิจัย	32
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
การวิเคราะห์ข้อมูล	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร	37
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตใบยาสูบของเกษตรกร	49
ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตใบยาสูบ	53
ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมในการผลิตใบยาสูบของเกษตรกร	57
บทที่ 5	
สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	65
สรุปการวิจัย	65
อภิปรายผล	69
ข้อเสนอแนะ	73
บรรณานุกรม	75
ภาคผนวก	78
แบบสัมภาษณ์	79
ประวัติผู้วิจัย	89

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ข้อมูลผลผลิต ของตำบลวังทอง (ปี 2557).....	8
ตารางที่ 2.2 รายชื่อสารเคมีสำหรับใช้ในระยะต้นกล้า.....	13
ตารางที่ 2.3 รายชื่อสารเคมีสำหรับใช้ในไร่.....	14
ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตามสัดส่วนของแต่ละหมู่บ้าน.....	33
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษาของเกษตรกร.....	38
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์การปลูกโยยาสูบ.....	39
ตารางที่ 4.3 ข้อมูลการเข้าร่วมประชุม การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม.....	40
ตารางที่ 4.4 ข้อมูลด้านอาชีพ และแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกร.....	41
ตารางที่ 4.5 ข้อมูลพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด และลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร.....	42
ตารางที่ 4.6 ข้อมูลพื้นที่ปลูกยาสูบทั้งหมด และลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกของเกษตรกร.....	44
ตารางที่ 4.7 สภาพเศรษฐกิจด้านการลงทุน (ปี2558) และรายได้ทั้งหมดจากการปลูกยาสูบ.....	46
ตารางที่ 4.8 สภาพทางเศรษฐกิจด้านแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตร.....	48
ตารางที่ 4.9 การปฏิบัติด้านการเตรียมต้นกล้า การเตรียมดิน และการปลูก.....	49
ตารางที่ 4.10 วิธีการปฏิบัติด้านการดูแลรักษา และการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช.....	50
ตารางที่ 4.11 การปฏิบัติด้านการเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และการบันทึกข้อมูล.....	51
ตารางที่ 4.12 ปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตโยยาสูบ.....	53
ตารางที่ 4.13 ความต้องการการส่งเสริมในการปลูกยาสูบของเกษตรกร.....	57
ตารางที่ 4.14 ความต้องการการส่งเสริมด้านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร.....	59
ตารางที่ 4.15 ความต้องการการส่งเสริมในการปลูกยาสูบของเกษตรกร.....	61
ตารางที่ 4.16 ความต้องการการส่งเสริมด้านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร.....	63

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 แผนที่ตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย.....	6

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยาสูบ (Tobacco) นับเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย มากอีกพืชหนึ่งที่สามารถสร้างอาชีพและสร้างรายได้จำนวนมากให้แก่ชาวไร่ผู้ปลูกยาสูบและประเทศผู้ผลิตปีละหลายล้านบาท ผลผลิตยาสูบในประเทศเดิมเป็นการผลิตเพื่อใช้ในประเทศ สำหรับผลิตบุหรี่ แต่ในปัจจุบันการผลิตและการค้าขาย ใบยาสูบได้ขยายตัวมากขึ้น ผลผลิตใบยาสูบ ที่ใช้ในประเทศประมาณร้อยละ 50 และที่เหลือร้อยละ 50 ส่งออกต่างประเทศ รายงานของกรม สรรพสามิตเกี่ยวกับพื้นที่ปลูกยาสูบในฤดูกาลผลิตปี พ.ศ. 2553/2554 ของประเทศไทย มีพื้นที่ปลูก ยาสูบรวม 185,964 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ปลูกยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย 69,656 ไร่ พันธุ์เบอร์เลย์ 53,620 ไร่ และพันธุ์เตอร์กิช 62,688 ไร่ จังหวัดที่มีการปลูกยาสูบตามรายงานของกรมสรรพสามิต มีจำนวน 29 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แพร่ พะเยา ลำปาง ลำพูน น่าน แม่ฮ่องสอน หนองคาย นครพนม สุโขทัย เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สกลนคร หนองบัวลำพู อำนาจเจริญ อุรธานี อุบลราชธานี นครราชสีมา และเลย โดยมีปริมาณการส่งออกใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียและพันธุ์เบอร์เลย์ในปี 2557 ประมาณ 10.26 ล้านตัน มีมูลค่าสูงถึง 1.4 พันล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557)

จังหวัดสุโขทัย เป็นจังหวัดที่ปลูกใบยาสูบเบอร์เลย์ที่มีคุณภาพและเป็นแหล่งผลิตใบ ยาสูบเบอร์เลย์แหล่งใหญ่ที่สุดของประเทศ อาชีพการปลูกยาสูบเบอร์เลย์ในจังหวัดสุโขทัยถือว่าเป็นอาชีพที่ทำกันมานานหลายปี เป็นพืชที่สร้างรายได้ดี เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและ ต่างประเทศ มีการประกันราคาก่อนเพาะปลูก มีราคาที่แน่นอนกว่าพืชหลายชนิด ทำให้ชาวไร่ทราบ รายรับรายจ่ายที่แน่นอนในการเพาะปลูกใบยาสูบ ได้ผลตอบแทนด้านราคาผลผลิตที่สูง พื้นที่ปลูก ยาสูบเบอร์เลย์ในจังหวัดสุโขทัย ในปี 2556/2557(สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย,2557) มีพื้นที่ที่ ปลูกใบยาสูบเบอร์เลย์ ทั้งหมด 35,220 ไร่ ซึ่งมีเขตพื้นที่ปลูกใบยาสูบเบอร์เลย์ อยู่ในเขต อำเภอเมือง อำเภอศรีสำโรง และอำเภอสวรรคโลก ในจังหวัดสุโขทัยพื้นที่ปลูกใบยาสูบมากที่สุด คืออำเภอศรี สำโรง โดยเฉพาะพื้นที่ในตำบลวังทอง เนื่องจากเป็นพื้นที่มีดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นพื้นที่ที่ ทำการปลูกยาสูบมาเป็นระยะเวลานาน

ในฤดูกาลปลูกใบยาสูบปี 2557/2558 จังหวัดสุโขทัยมีเกษตรกรผู้ปลูกใบยาสูบจำนวน 9,905 ราย ในพื้นที่อำเภอเมือง, ศรีสำโรงและสวรรคโลก รวม 39,191 ไร่ ในปี 2558 มีโควต้าทำสัญญากับชาวไร่ในการปลูกใบยาสูบจำนวน 15,676,600 กิโลกรัม (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสุโขทัย, 2558) ซึ่งในฤดูกาลปลูก2557/2558 ตำบลวังทอง มีพื้นที่ปลูกไร่ยาสูบ ประมาณ 3,846 ไร่ 1,691,910 กิโลกรัม (โรงงานยาสูบ อ.ศรีสำโรง จ.สุโขทัย, 2558)

ยาสูบเป็นพืชเศรษฐกิจที่เป็นรายได้สำคัญของเกษตรกรจังหวัดสุโขทัยโดยเฉพาะตำบลวังทองอำเภอศรีสำโรง ที่มีพื้นที่ปลูกยาสูบมากที่สุดของจังหวัดสุโขทัย แม้จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้และพัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตใบยาสูบมากมายที่จะสามารถส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถปลูกยาสูบที่มีประสิทธิภาพให้ผลผลิตสูงและผลิตใบยาสูบที่มีคุณภาพ แต่การที่จะส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถนำวิทยาการต่างๆไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพในการผลิตใบยาสูบนั้นจำเป็นต้องทราบถึงสภาพการผลิตรวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆของเกษตรกรผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพการผลิตใบยาสูบและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลวังทอง ศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย เพื่อเป็นข้อมูล และใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมการเกษตร ให้ตรงตามความต้องการของเกษตรกรช่วยแก้ปัญหา และพัฒนาความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน จะใช้เป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตใบยาสูบให้มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบ ในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตใบยาสูบของเกษตรกรใน ตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตใบยาสูบใน ตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
- 2.4 เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับการผลิตใบยาสูบของเกษตรกรใน ตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยในการศึกษาสภาพการผลิตใบยาสูบของเกษตรกรในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัยดังนี้

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง สภาพการผลิตใบยาสูบของเกษตรกรในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

4.1 ขอบเขตพื้นที่ ศึกษาเฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ในการผลิต ปี 2557/58

4.2 ขอบเขตของเนื้อหา ศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจ สภาพการผลิตยาสูบ ปัญหาและข้อเสนอแนะ และความต้องการการส่งเสริมในการผลิตยาสูบของเกษตรกร

4.3 ขอบเขตของเวลา การศึกษาครั้งนี้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคม และ เศรษฐกิจ สภาพการผลิตใบยาสูบ ปัญหาและข้อเสนอแนะ และความต้องการการส่งเสริมในการผลิตยาสูบของเกษตรกร ช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม 2559 ถึง เดือนมิถุนายน 2559

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกยาสูบในพื้นที่ ตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

5.2 ยาสูบเบอร์เลย์ หมายถึง ใบยาประเภทบ่มอากาศ ใบยาแห้งมีสีน้ำตาลอ่อนถึงสีน้ำตาลแก่มีปริมาณน้ำตาลน้อยมากมีปริมาณนิโคตินสูงมีกลิ่นหอมคล้ายโกโก้ น้ำหนักเบาคุณภาพในการบรรจุวนดี โครงสร้างโปร่งดูดซึมน้ำหอมน้ำปรุงได้ดี

5.3 ตอนยอด หมายถึง การตัดยอดยาสูบ

5.4 การคัดเกรด หมายถึง การคัดแยกใบยาสูบตามตำแหน่ง สี และเนื้อของใบยาสูบ

5.5 การเข้ากำ หมายถึง การนำใบยาสูบเกรดเดียวกันเอามามัดรวมกันขนาดหนึ่งกำมี

5.6 การอัดห่อ หมายถึง การอัดห่อใบยาสูบโดยใช้กระสอบห่อ ให้มีน้ำหนักประมาณ 55-65 กิโลกรัม

5.7 เจ้าหน้าที่ส่งเสริม หมายถึง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือพนักงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริม ให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกใบยาสูบ ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

5.8 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม หมายถึง เกษตรกรได้เข้าไปปรึกษากับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือพนักงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริม ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

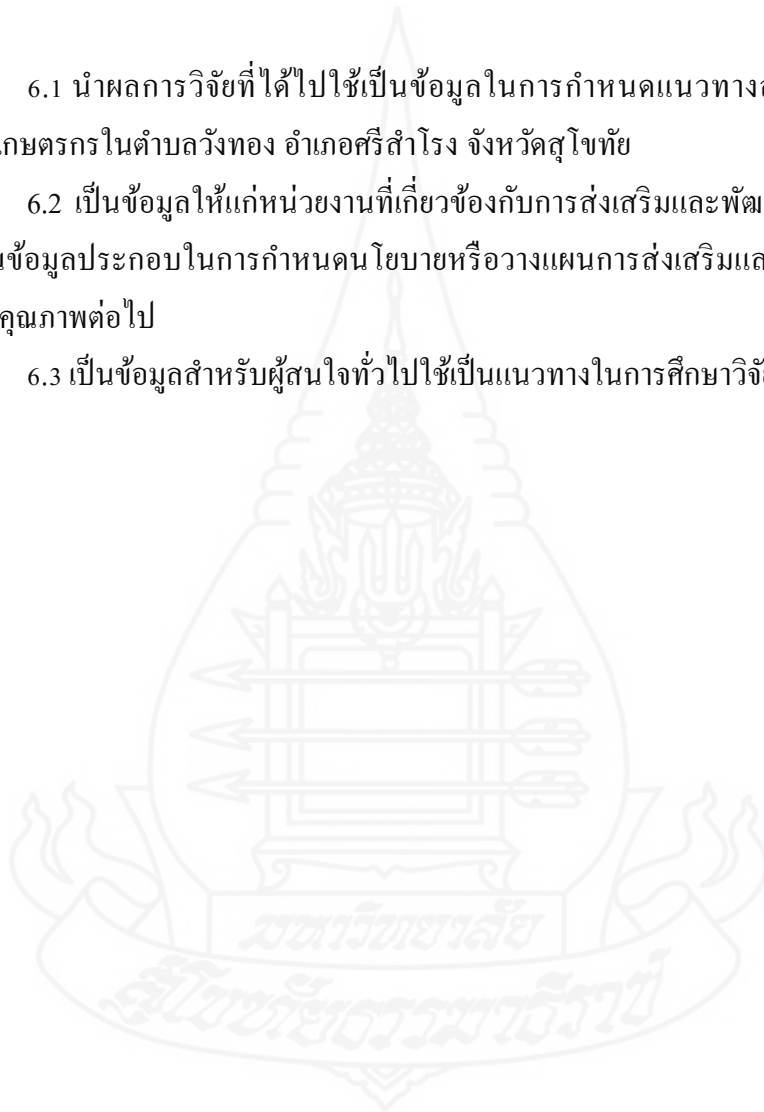
5.9 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ความต้องการการส่งเสริมหรือสนับสนุนความรู้ รูปแบบและวิธีการส่งเสริม เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงการผลิตใบยาสูบให้ประสบความสำเร็จ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 นำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางส่งเสริมการผลิตใบยาสูบของเกษตรกรในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

6.2 เป็นข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตใบยาสูบเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายหรือวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตใบยาสูบให้มีคุณภาพต่อไป

6.3 เป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจทั่วไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมต่อไป

1.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

ตำบลวังทอง มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 8 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทำการเกษตร 9,218 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลบ้านนา อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลวังใหญ่, ตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลคลองตาล, ตำบลเกาะตาเลี้ยง, ตำบลวังใหญ่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

1.1.1 ลักษณะภูมิประเทศ ตำบลวังทองมีลักษณะเป็นพื้นที่ลุ่มริมแม่น้ำยม เหมาะแก่การเกษตรกรรม ทั้งด้านปลูกข้าว ยาสสูบ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก

1.1.2 ลักษณะภูมิอากาศ ตำบลวังทองมีสภาพอากาศร้อนในฤดูร้อน มีฝนตกปานกลางถึงชุกในฤดูฝน และมีอากาศเย็นถึงหนาวในฤดูหนาว

1.1.3 แหล่งน้ำ การเกษตรกรรมของตำบลวังทองส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ของพื้นที่อาศัยน้ำฝน และแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ในช่วงฤดูฝนจะมีปริมาณน้ำมาก บางครั้งก็เกิดอุทกภัยเนื่องจากแม่น้ำยมไม่มีเขื่อนหรือฝายกั้น อีกทั้งมีน้ำเหนือไหลบ่ามาจากทิศตะวันตกของตำบล (อำเภอทุ่งเสลี่ยม และอำเภอบ้านด่านลานหอย) ในช่วงฤดูแล้งน้ำที่ใช้ในการเกษตรไม่พอเพียงเนื่องจากแหล่งน้ำส่วนใหญ่อาศัยแหล่งน้ำจากน้ำยม ซึ่งไม่สามารถเก็บกักน้ำได้ แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญของตำบลวังทอง มีคลองอยู่ 6 คลอง และมีแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นอยู่ 3 แหล่ง

1.1.4 ลักษณะชุดดิน ลักษณะกลุ่มชุดดินของตำบลวังทอง แบ่งออกได้เป็น 3 ชุดดิน ดังนี้

1) **กลุ่มชุดดินที่ 5** ได้แก่ ชุดดินหางดง และ พาน เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว ดินบนมีสีเทาแก่ น้ำตาลปนเทา ดินล่างมีสีเทาอ่อนหรือสีเทามีจุดประสีน้ำตาลแก่และน้ำตาลปนเหลือง ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา ในบริเวณที่มีแหล่งน้ำใช้ปลูกพืชไร่ พืชผัก และยาสูบในช่วงฤดูแล้ง ข้าวที่ปลูกโดยมากให้ผลผลิตค่อนข้างสูง

2) **กลุ่มชุดดินที่ 15** ได้แก่ ชุดดินแม่สาย ชุดดินน่าน ชุดดินหล่มสักชุดดิน แม่ทะ ชุดดินเฉลียงลับ ชุดดินลับแล ดินนี้เป็นกลุ่มชุดดิน ที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินร่วนเหนียวหรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ดินบนมีสีน้ำตาลปนเทา ดินล่างสีน้ำตาลหรือสีเทาปนชมพูพบจุดประสีเหลืองหรือสีน้ำตาลปนเหลืองตลอดชั้นดิน ส่วนใหญ่ใช้ทำนา ในฤดูแล้งบริเวณใกล้แหล่งน้ำใช้ปลูกยาสูบ พืชผักต่าง ๆ หรือพืชไร่บางชนิด ถ้ามีระบบชลประทานใช้ทำนาได้ 2 ครั้ง ในรอบปี

3) **กลุ่มชุดดินที่ 33** ได้แก่ ชุดดินดงยางเอน ชุดดินกำแพงแสน ชุดดินกำแพงเพชร และชุดดินลำสนธิ ชาติพนม ดินกลุ่มนี้มีลักษณะเป็นพวกดินร่วนปนทรายแข็ง ดินมีสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนแดงบางแห่ง ในดินล่างลึกๆมีจุดประสีเทาและน้ำตาล อาจมีแร่ไมก้าหรือก้อนปูนปะปน เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า พบบนสันดินริมน้ำเก่าและเนินตะกอนรูปพัด มีพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด มีการระบายน้ำดีถึงปานกลาง มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง มีค่า Ph ประมาณ 6.5-7.5 กลุ่มชุดดินนี้เหมาะสมในการปลูกพืชหลายชนิดทั้งพืชไร่ พืชผัก ไม้ผล และทำนาข้าว

1.2 สภาพทางสังคม

1.2.1 จำนวนประชากร มีประชากรทั้งสิ้น 4,120 คน แยกเป็นชาย 1,977 คน คิดเป็นร้อยละ 47.99 หญิง 2,143 คน คิดเป็นร้อยละ 52.01 ,จำนวนครัวเรือน 1,295 ครัวเรือน

1.2.2 ศาสนา ประชากรทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีวัดประจำตำบล 1 แห่ง คือวัดวังทอง

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

1.3.1 การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์

1.3.2 ผลผลิตและรายได้ ของตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลผลผลิต ของตำบลวังทอง (ปี 2557)

ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก(ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (ไร่)	ผลผลิตรวม (กิโลกรัม)	ราคาเฉลี่ย (กิโลกรัม/บาท)	มูลค่ารวม(บาท)
ข้าวนาปี	9,118	800	7,294,400	8	58,355,200
ข้าวนาปรัง	100	850	42,500	8	340,000
ยาสูบ	7,290	440	3,207,600	55	176,418,000
พืชผัก	40	1,500	60,000	5	300,000
ไม้ผล	105	1,200	126,000	10	1,260,000

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย (2557, น. 13)

1.3.3 แหล่งเงินเชื่อเพื่อการเกษตร

- 1) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์(ชกส.)
- 2) สหกรณ์การเกษตร
- 3) ธนาคารกรุงไทย
- 4) กองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1,000,000 บาท จำนวน 8 หมู่บ้าน
- 5) กองทุนแก้ไขความยากจน (กขคจ.) หมู่บ้านละ 280,000 บาท (หมู่ที่ 1)
- 6) ธนาคารออมสิน

กล่าวโดยสรุปว่า ตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 8 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทำการเกษตร 9,218 ไร่ มีประชากรทั้งสิ้น 4,120 คน แยกเป็นชาย 1,977 คน หญิง 2,143 คน จำนวนครัวเรือน 1,295 ครัวเรือน มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ลุ่มริมแม่น้ำยม เหมาะแก่การเกษตรกรรม ทั้งด้านปลูกข้าว ยาสูบ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก ลักษณะภูมิอากาศมีสภาพอากาศร้อนในฤดูร้อน มีฝนตกปานกลางถึงชุกในฤดูฝน และมีอากาศเย็นถึงหนาวในฤดูหนาว การเกษตรกรรมของตำบลวังทองส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ของพื้นที่อาศัยน้ำฝน และแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ในช่วงฤดูฝนจะมีปริมาณน้ำมาก บางครั้งก็เกิดอุทกภัย เนื่องจากแม่น้ำยมไม่มีเขื่อนหรือฝายกั้น อีกทั้งมีน้ำเหนือไหลบ่ามาจากทิศตะวันตกของตำบล(อำเภอทุ่งเสลี่ยม และอำเภอบ้านด่านลานหอย)ในช่วงฤดูแล้งน้ำที่ใช้ในการเกษตรไม่พอเพียง เนื่องจากแหล่งน้ำส่วนใหญ่อาศัยแหล่งน้ำจากน้ำยม ซึ่งไม่สามารถเก็บกักน้ำได้ แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญของตำบลวังทอง มีคลองอยู่ 6 คลอง และมีแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นอยู่ 3 แหล่ง

2. การผลิตใบยาสูบ

2.1 พันธุ์

ประเทศไทยมีการปลูกยาสูบเบอร์เลย์มากที่สุดคือ จังหวัดสุโขทัย โดยเฉพาะตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง ที่มีพื้นที่ปลูกมาก การที่จะปลูกยาสูบให้ได้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพ จะต้องอาศัยเมล็ดพันธุ์ที่ดี และปลูกในลักษณะดินที่เหมาะสม ดังนั้นการเลือกพันธุ์ที่จึงมีความสำคัญมากต่อการปลูก

2.1.1 พันธุ์ที่ปลูก พันธุ์ TN90 เป็นประเภทบ่มอากาศเรียกว่า ยาสูบเบอร์เลย์ใบยา มีคุณสมบัติพิเศษกว่าประเภทอื่นคือมีโครงสร้างโปร่งดูดซับน้ำหอมน้ำปรุงได้ดีมีคุณสมบัติในการเผาไหม้ดีในการผลิตบุหรี่หรืออเมริกัน โดยทั่วไปใช้ใบยาเบอร์เลย์ 14-45% ใบยาแห้งมีสีเนื้อหรือ

น้ำตาลอ่อนจนถึงน้ำตาลแก่ปริมาณ นิโคตินสูง (2.5-4.0%) ปริมาณน้ำตาลน้อยมาก (0-4%) มีน้ำหนักเบาคุณภาพในการบรรจุวนดีเป็นใบยาที่มีคุณภาพดีมีกลิ่นหอมคล้ายโกโก้

2.1.2 การเตรียมกล้ายาสูบ การเพาะกล้า งานอันดับแรกของการทำไร่ยาสูบ คือ การเพาะกล้ายาสูบ ต้นยาสูบในไร่เจริญเติบโตได้ดี ต้องมาจากต้นที่สมบูรณ์ แข็งแรง ปราศจากโรค จะช่วยลดอัตราการตายและการช่อมกล้าหลังย้ายปลูก ทำให้ต้นยาสูบไม่ชะงักการเจริญเติบโตและตั้งตัวได้เร็ว เมื่อนำไปปลูกแล้วต้นกล้าตายน้อยที่สุด หรือไม่ตายเลย ถ้าต้นกล้าตายหลังปลูก 7 - 10 วัน ควรจะมีการช่อมบ่อยๆ เพราะการช่อมกล้าเพียงร้อยละ 10 จะทำให้คุณภาพลดลงถึงร้อยละ 5 เมื่อต้นยาสูบในไร่เติบโตอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้สะดวกในการดูแล ทั้งการป้องกันกำจัดศัตรูพืช การตอนยอด และการเก็บใบยาตลอดจนการบ่มใบยาให้มีคุณภาพดีง่ายต่อการคัดเกรดสุกที่ดีในแปลงเพาะ เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดูแลเพื่อป้องกันโรคและแมลง โดยเลือกบริเวณทำแปลงเพาะกล้าในพื้นที่ที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก อยู่ห่างจากแหล่งของโรค เช่น ไร่มะเขือ พริก แดงต่างๆรักษาความสะอาดในแปลงเพาะและบริเวณโดยรอบไม่ให้มีหญ้าขึ้นรก เป็นแหล่งสะสมโรคและแมลงทำความสะอาดมือและเท้า ก่อนเข้าสู่บริเวณแปลงเพาะเพื่อป้องกันการนำพาเชื้อโรคจากที่อื่นติดตัวไปด้วยงดสูบบุหรี่ในบริเวณแปลงเพาะโดยเด็ดขาด เพราะใบยาสูบที่อยู่หรืออาจจะมีเชื้อไวรัสอันเป็นสาเหตุของโรคยาสูบปนอยู่ได้ การเพาะกล้ายาสูบของเกษตรกรจะใช้ระบบการเพาะกล้ายาสูบแบบกึ่งลอยน้ำหรือระบบ Semi-float สถานีทดลองยาสูบแม่โจ้ (2548:12) อธิบายว่า การเพาะกล้ายาสูบ ระบบ Semi-float คือการหว่านเมล็ดในถาดเพาะ (ถาดโฟม) แล้วนำไปลอยในอ่างน้ำจนกว่าเมล็ดจะงอกเป็นต้นกล้าเมื่อต้นกล้ามีอายุ 15-20 วันจึงย้ายไปชำในถาดพลาสติกเหนียวสีดำที่มีหลุม (1 ถาดมี 100,104,140 หลุม) โดยในถาดใส่วัสดุเพาะกล้า (medie) แล้วนำต้นกล้ายาสูบไปชำเมื่อชำเสร็จนำไปวางไว้บนดินหรือนำไปวางที่อ่างน้ำซึ่งในอ่างน้ำมีระดับน้ำประมาณ 1-2 เซนติเมตรจนกระทั่งต้นกล้ามีอายุ 45-50 วัน พร้อมทั้งจะย้ายปลูก นอกจากนี้ยังสามารถหว่านลงให้ถาดเพาะพลาสติกสีดำโดยตรงและปล่อยให้เจริญเติบโตจนต้นกล้า อายุได้ 45-50 วันโดยวางถาดที่หว่านวางในอ่างน้ำที่มีระดับน้ำลึกประมาณ 1-2 เซนติเมตร (ถาดไม่ลอยน้ำ)

2.1.3 การตัดใบ ช่วยให้ต้นกล้ายาสูบแข็งแรงและเติบโตอย่างสม่ำเสมอโดยเป็นการกระตุ้นให้รากของต้นกล้าเจริญเติบโต และช่วยให้ต้นกล้าที่โตช้ากว่าต้นอื่นได้รับแสงและมีโอกาสเติบโตได้ทัน นอกจากนี้ยังช่วยยืดอายุต้นกล้าหากไม่สามารถย้ายปลูกได้ทัน

2.2 การปลูก

บริษัทพรีเมียมโทแบคโค (ประเทศไทย) จำกัด ได้อธิบายถึงการปลูกยาสูบ ในคู่มือชาวไร่ยาสูบเบอร์เลย์ (2557) ไว้ดังนี้

2.2.1 การเลือกพื้นที่ปลูก ต้องพิจารณาถึงชนิดดิน ความลึกของหน้าดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความลาดชัน ประวัติการปลูกพืช การระบายน้ำ ไม่ควรปลูกยาสูบในพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง นอกจากนี้ยังมีการทำแนวกันชนใดเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดินอย่างเหมาะสม ไร่ปลูกควรเว้นระยะห่างจากแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือมีแนวกันชน (Buffer Zone) ระหว่างไร่ปลูกและแหล่งน้ำ เพื่อป้องกันไม่ให้ปุ๋ยและสารเคมีถูกน้ำพัดพาไหลลงสู่แหล่งน้ำเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หากเป็นไปได้ไม่ควรปลูกยาสูบซ้ำบนที่ดินผืนเดิมอย่างต่อเนื่อง ควรปลูกพืชอื่นสลับเพื่อตัดวงจรการระบาดของโรค

2.2.2 การเตรียมดิน การไถพรวนดินช่วยให้ดินร่วนซุยทำให้รากของต้นยาสูบเจริญเติบโตได้ง่าย แต่หากไถพรวนมากเกินไปจนดินปนละเอียดเป็นผง นอกจากจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายแล้ว เมื่อดินแห้งจะอัดแน่น ทำให้รากต้นกล้าเจริญเติบโตได้ยาก และอาจรัดโคนต้นกล้าจนแตกเป็นแผล เปิดทางให้เชื้อโรคเข้าสู่ต้นยาสูบได้ง่าย การลดการไถพรวนลงนอกจากจะช่วยประหยัดเงินค่าจ้างไถแล้วยังช่วยรักษาโครงสร้างดินไม่ให้อัดแน่น และช่วยให้มีการระบายน้ำได้ดี ขณะเดียวกันก็อุ้มน้ำได้อย่างเหมาะสมด้วย

2.2.3 การปลูกยาสูบ ก่อนย้ายปลูกหนึ่งสัปดาห์ต้องเตรียมต้นกล้าให้พร้อมสำหรับสภาพแวดล้อมในไร่ปลูก ด้วยการงดการให้น้ำเหลือเพียงรดน้ำเมื่อต้นกล้าเริ่มเหี่ยว เพื่อกระตุ้นให้ต้นกล้าแข็งแรงทนทานขึ้นระยะปลูกที่เหมาะสมควรมีระยะระหว่างต้น 50 เซนติเมตร ระหว่างแถว 110 เซนติเมตร การปลูกห่างเกินไปทำให้เสียพื้นที่ ขณะที่ปลูกถี่เกินไปจนต้นยาสูบเบียดแน่น ทำให้การถ่ายเทอากาศในไร่ไม่ดี เกิดโรคและแมลงระบาดได้ง่าย การป้องกันกำจัดศัตรูพืชรวมถึงการเข้าทำงานอื่นๆในไร่ทำได้ไม่สะดวก

2.3 การปฏิบัติในไร่

2.3.1 การดูแลต้นยาสูบในไร่ ปุ๋ยยาสูบต้องไม่มีคลอรีน เนื่องจากจะทำให้ใบยาสูบไม่มีคุณภาพ ก้านขาว มีกลิ่นคาว จุดติดไฟง่าย ปุ๋ยที่แนะนำให้ใช้แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1) **ปุ๋ยรองพื้น** ใส่เพื่อเป็นอาหารของต้นยาสูบในช่วงแรกของการเจริญเติบโต แนะนำให้ใช้ สูตร 14-9-20 หรือ สูตร 6-12-24 ซึ่งเป็นสูตรที่มีธาตุอาหารหลักทั้ง 3 ชนิด คือ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ในปริมาณที่เหมาะสมกับการเจริญของต้นยาสูบ วิธีการใส่ที่สะดวกและเร็ว คือ การโรยบนหลังแปลงแล้วกลบก่อนย้ายปลูกหรือถ้าไม่ทัน ให้ใส่รองพื้นหลุมก่อนปลูก โดยใช้อัตรา 100 กิโลกรัมต่อไร่ หรือประมาณหลุมละ 30 กรัม

2) **ปุ๋ยเร่ง** เป็นการใส่เสริมในระหว่างการเจริญเติบโต สูตรที่ใช้ คือสูตร 27-0-0 ซึ่งเป็นปุ๋ยที่มีไนโตรเจนในรูปของไนเตรท ซึ่งต้นยาสูบสามารถดูดไปใช้ได้ทันที ใส่ในอัตราไร่

ละ 50 กิโลกรัม ด้วยการฝังกลบข้างลำต้น โดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง ครั้งละ 25 กิโลกรัม ในช่วง 15 วันหรือ 2 สัปดาห์หลังปลูก และช่วง 30 วันหรือ 1 เดือนหลังปลูก

2.3.2 การให้น้ำ หากใช้ต้นกล้าถาด ในช่วง 20-25 วันแรกควรรดน้ำแก่พอให้ต้นยาสูบไม่เหี่ยวเฉาทุก 2-3 วันเพื่อกระตุ้นให้รากเจริญเติบโตก่อน หลังจากนั้นค่อยให้น้ำเต็มที่ โดยสังเกตจากความชื้นในดินเป็นหลัก โดยทั่วไปประมาณสัปดาห์ละครั้ง

2.3.3 การตอนยอด มีเป้าหมายเพื่อรองรับการดึงอาหารไปเลี้ยงช่อดอก ช่วยให้ต้นยาสูบมีอาหารไปเลี้ยงใบยาสูบได้อย่างเต็มที่ โดยทั่วไปจะตอนยอดได้เมื่อเริ่มเห็นตุ่มดอกเกิดขึ้นหรือต้นยาสูบมีอายุ 55-60 วันหลังปลูก การตอนยอดควรเหลือใบยาสูบ 18-22 ใบขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของต้น หากต้นยาสูบขาดปุ๋ยหรือไม่แข็งแรงอาจตอนยอดต่ำกว่าปกติ ไม่ควรตอนยอดในวันที่มีฝนตกหรืออากาศมีความชื้นสูง เพราะเชื้อโรคอาจเข้าสู่ต้นยาสูบทางแผล ทำให้เกิดโรคลำต้นกลางได้ง่าย หลังตอนยอดควรหยอดยาคุมหน่อทันที โดยหยอดสารประมาณ 10 มิลลิลิตร ลงบริเวณซอกใบ ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของหน่อแขนงให้น้ำยาไหลผ่านลงทุกซอกใบจนถึงโคนต้น

2.3.4 การเก็บใบยาสูบ จะเริ่มเก็บได้เมื่อต้นยาสูบมีอายุประมาณ 55-60 วัน เก็บเมื่อใบยาแก่ได้ที่หรือมีสีเหลืองปนเขียวหรือสีสะบับงา ควรแบ่งเก็บ 3-4 ครั้งจำนวนใบให้เก็บตามความสุก ไม่ควรวางใบยาที่เก็บแล้วลงบนพื้นดิน โดยไม่มีวัสดุรองรับ ป้องกันไม่ให้กรวดทรายและเศษหญ้าติดไปกับใบยา

2.4 ศัตรูของใบยาสูบและการป้องกันกำจัด

2.4.1 โรคที่เกิดจากเชื้อไวรัส เช่น โรคใบหงิก หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า โรคใบหดหรือข้างกระต๊อบและโรคใบด่างหรือใบแก้ว โรคในกลุ่มนี้เมื่อแสดงอาการแล้วจะไม่สามารถรักษาให้หายได้จึงจำเป็นจะต้องป้องกันตั้งแต่ต้นด้วยการ

1) ควบคุมการระบาดของแมลงพาหะนำเชื้อไวรัส ได้แก่ แมลงหวี่ขาว เพลี้ยอ่อน เพลี้ยไฟ และตักแตน

2) ไม่เพาะกล้าหรือปลูกยาสูบใกล้บริเวณที่มีการปลูกพืชที่เป็นแหล่งสะสมโรค เช่น มะเขือเทศ พริก และแตงชนิดต่างๆ

3) ถอนต้นที่เป็นโรคแล้วนำไปกำจัดนอกบริเวณไร่ปลูกทันที เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดเข้าสู่ต้นอื่น

2.4.2 โรคที่เกิดจากเชื้อราและแบคทีเรีย เช่น โรคแข่งดำ โรคเหี่ยวเฉา โรคไส้กลาง เชื้อโรคในกลุ่มนี้จะระบาดไปกับสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำและอากาศ และเข้าสู่ต้นพืชหากต้นพืชอ่อนแอหรือมีแผลจากสาเหตุต่างๆ เช่น ถูกหนอนและแมลงกัดแทะ หรือจากการตอนยอด การรักษาทำได้ยากและมักไม่ได้ผล จึงควรป้องกันด้วยการ

- 1) ใช้ระยะปลูกที่เหมาะสมเพื่อให้ในไร่ปลูกมีการถ่ายเทอากาศดี ไม่ปลูกต้นยาสูบถี่แน่นจนเกินไป
- 2) ไม่ใส่ปุ๋ยโดยเฉพาะปุ๋ยที่มีไนโตรเจนสูงมากเกินไป เช่น ปุ๋ยยูเรีย เพราะจะทำให้ต้นยาสูบอ่อนแอ
- 3) งดการให้น้ำด้วยวิธีการปล่อยน้ำเข้าร่องในไร่ที่พบต้นยาสูบเป็นโรคเข็งดำหรือโรคเหี่ยวเฉา
- 4) ไม่ถอนยอดในวันที่มีฝนตกหรือมีความชื้นในอากาศสูง
- 5) ปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อตัดวงจรแพร่ระบาดของโรค ภายหลังจากเก็บเกี่ยวใบยาสูบเสร็จสิ้นแล้ว

2.4.3 แมลงศัตรูพืช ที่พบในไร่ยาสูบอาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มหลักๆ ได้แก่

- 1) ศัตรูพวงที่ดูดกินน้ำเลี้ยงจากต้นยาสูบและเป็นพาหะนำโรคต่างๆ เช่น แมลงหี้ยขาว เพลี้ยอ่อน เพลี้ยไฟ
- 2) ศัตรูกัดกินใบและส่วนต่างๆของต้นยาสูบ เช่น หนอนรัง หนอนกระทู้ยอด หนอนกระทู้กัดลำต้น ตั๊กแตน

2.5 สารเคมีแนะนำสำหรับการปลูกยาสูบ

ตารางที่ 2.2 รายชื่อสารเคมีสำหรับใช้ในระยะต้นกล้า

ช่วงเวลา	ชื่อสารเคมี	ชื่อสามัญ	อัตราการใช้	วิธีการใช้	คุณสมบัติ
7-10 วัน	แอคทารา	ไทอะมีโทแซม	5 กรัม ต่อน้ำ	ฉีดพ่นหลังปลูก	ฆ่าแมลงหี้ยขาว เพลี้ยอ่อน เพลี้ยไฟ
	โมแลน	อะเซตามิพริด	20 ลิตร		
ตั้งแต่เริ่มหว่านเมล็ดจนถึง 30 วัน หลังปลูก	ไบโอไซด์	จูลินทรีย์	60-70 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร	หลังเมล็ดงอกแล้ว 2-3 ใบหรือ	ป้องกันโรคโคนเน่า
	เมทาแลคซิด	เมทาแลคซิด	30 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร	ทุกๆ 7 วัน	
	คอปเปอร์ออกไซด์	คอปเปอร์ออกไซด์	40 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร	ทุกครั้งหลังการ	
	คลอไรด์	คลอไรด์	20 ลิตร	ตัดใบ	
7 วันขึ้นไป	แลนเนท	เมโทมิล	20-35 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร	ฉีดพ่นเมื่อพบการเริ่มเข้าทำลายของแมลง	ฆ่าหนอนกัดลำต้น

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ช่วงเวลา	ชื่อสารเคมี	ชื่อสามัญ	อัตราการใช้	วิธีการใช้	คุณสมบัติ
1 วันหลังหว่าน เมล็ด	นิมบอนด์ เอ	สารสกัดสะเดา	60-80 ซีซี ต่อ น้ำ 20 ลิตร		ฆ่าหนอนกัด ลำต้น
	ปุ๋ยเกร็ด	ปุ๋ยเสริมทางใบ สูตร 21-21-21	2 กรัม ต่อ 1 ถาด	ก่อนทำการย้าย กล้า	

ที่มา : คู่มือชาวไร้ยาสุบเบอร์เลย์, 2557

ตารางที่ 2.3 รายชื่อสารเคมีสำหรับใช้ในไร่

ชื่อสารเคมี	ชื่อสามัญ	อัตราการใช้	วิธีใช้	ป้องกันและกำจัด
แอกทารา	ไทอะมิโท แซม	4 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร	รดให้ไหลซึมลงรากหลัง ปลูก 7-10 วัน	แมลงหิวข้าว เพลี้ยอ่อน เพลี้ยไฟ
แลนเนท	เมโทมิล	20-35 กรัม ต่อ น้ำ 20 ลิตร	ฉีดพ่นเมื่อพบการระบาดของ ของหนอนต่างๆ	หนอนกัดลำต้น หนอนกระทู้กิน ใบ หนอนกระชูด
นิมบอนด์ เอ	สารสกัด สะเดา	50-70 ซีซี ต่อ น้ำ 20 ลิตร	ผสมยาจับใจฉีดพ่นให้ทั่ว บนใบและใต้ใบ เป็นประจำ ทุก 7-10 วัน	หนอนกัดลำต้น หนอนกระทู้กิน ใบ หนอนกระชูด
เซ็ทพอยท์	เซ็อบาซิลัส ทู-ริงเยน ซิส(บีที)	80 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร	ผสมยาจับใบฉีดพ่นทุก 4-7 วัน เมื่อพบการเข้าทำลาย ของหนอนตั้งแต่ระยะที่ยัง เล็ก ควรใช้ตอนบ่ายที่แดด ไม่ร้อน	หนอนกัดลำต้น หนอนกระทู้กิน ใบ หนอนกระชูด
ฟลูเมทราลิน	ฟลูเมทรา ลิน	100 ซีซี ต่อน้ำ 15 ลิตร	เลือกใช้สารใดสารหนึ่ง ทันทีหลังการตอนยอด โดย	ควบคุมหนอนหลังหักยอด
ทาม็กซ์	บูทราลิน	200 ซีซี ต่อน้ำ 15 ลิตร	รดให้ไหลผ่านซอกใบจนถึง โคนต้น	

ที่มา : คู่มือชาวไร้ยาสุบเบอร์เลย์, 2557

2.6 รายการสารเคมีห้ามใช้ในไร่ยาสูบ

2.6.1 สารป้องกันกำจัดโรค

1) สารในกลุ่มเอทาไลน์ บิน-ไดโทโอคาร์บาเมท ได้แก่ ซีเน็บ มาเน็บ และแมนโทเซ็บ

2) สารในกลุ่มคาร์บาเมท ได้แก่ โฟฟาโมคาร์บ

3) สารในกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ คาร์เบนดาซิม

2.6.2 สารป้องกันกำจัดแมลง

1) สารในกลุ่มคลอริเนทีท ไฮโดรคาร์บอนทุกชนิด เช่น คีดีที อัลคริน เอ็นดริน คีลคริน ลินเดน คลอร์เดน ท็อกซาฟีน เม็ทท็อกซีคลอร์ เฮพตาคลอร์ เอ็นโดรซัลเฟน ฯลฯ

2) สารในกลุ่ม ออการ์ฟอสเฟต ได้แก่ ฟอร์โมไรออน ฟอสฟามิดอน ไดซัลโฟดอน เมวินฟอส อะซินฟอสเอ็ทิล ไดโปรฟีโนฟอส โมโนโครโตฟอส คลอไพริฟอส เมทามิโดฟอส พาราไรออน เมทิล อะซีเฟต

3) สารในกลุ่มไพรีทรอยด์ทุกชนิด เช่น เพอร์เมทริน ไซเพอร์เมทริน เดลทาเมทริน ฯลฯ

4) สารในกลุ่มคาร์บาเมท ได้แก่ คาร์โบซัลเฟน

5) สารในกลุ่มอื่น ได้แก่ เอ็ทิลลีน ไดโปรไมด์

2.6.3 สารควบคุมยอดแขนง และสารกำจัดวัชพืช

1) สารในกลุ่มไดโนโตรอนิลีน ได้แก่ เพนดิเมธาลิน

2) สารในกลุ่มอื่น ได้แก่ 2-4D, 2-4-5-T, ไคแคมบา

2.7 การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

2.7.1 **การบ่มใบยา** จะใช้เวลาแตกต่างกันไปตั้งแต่ 25-45 วัน ตามลักษณะของใบยาในตำแหน่งต่างๆ ชาวไร่ควรจัดเตรียมโรงบ่มให้เพียงพอกับจำนวนไร่ที่ปลูกใบยาสูบ การใส่ใบยาสูบในโรงบ่มจนแน่นเกินไป จะทำให้อากาศถ่ายเทได้ไม่สะดวก ใบยาสูบจะเน่าร่วงเสียหาย และเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดสาร ไนโตรซามีน (TSNA) ไม่ควรนำใบยาสูบตากแดด เพราะจะทำให้ใบยามีคุณภาพต่ำ สีไม่สวย ไม่มีน้ำมัน

2.7.2 **การคัดเกรด และเข้ากำ** เมื่อบ่มใบยาสูบจนแห้งและมีความชื้นที่เหมาะสมราว 18-20 เปอร์เซ็นต์ หรือสังเกตได้จากการกำใบยา หากใบยากรอบแตกแสดงว่าใบยาแห้งเกินไป หากใบยาจับเป็นก้อนไม่คลายตัวแสดงว่ามีความชื้นสูง ให้นำใบยาที่มีความชื้นเหมาะสมลงจากโรงบ่มแล้วคัดแยกเกรดตามตำแหน่งของใบยา สี และเนื้อใบยา จากนั้นก็เข้ากำ โดยกำยาควรมีขนาดเท่ากับถ่ายไฟฉายเพราะหากใบยามีความชื้น ความชื้นจะระเหยออกได้ง่าย หากมัดกำใหญ่ความชื้น

จะระเหยได้ยาก และไม่ควรรนำใบยาที่ยังไม่แห้งดีมาเข้ากำ จะทำให้ใบยาขึ้นราแล้วเปื่อยยุ่ยได้ง่าย เมื่อเข้ากำแล้วให้นำแผ่นพลาสติกคลุมกองยาไว้เพื่อรักษาความชื้นในขณะที่รอส่งขายต่อไป

2.7.3 การเก็บกองใบยา ควรใช้การก่อดินข้างแต่หันหัวก้านออกด้านนอกจะช่วยให้ระบายความชื้นออกได้ง่าย และลดความเสียหายเวลามีคนเดินผ่านไปมา หรืออาจใช้วิธีกองด้วยการสลับหัวสลับหางแทนก็ได้

2.7.4 การอัดห่อ เป็นขั้นตอนสุดท้ายก่อนนำใบยาสูบไปขาย เมื่อเข้ากำใบยาเสร็จแล้ว นำกำใบยาที่เป็นเกรดเดียวกันมารวมเป็นห่อ โดยใช้เครื่องอัดใบยา ซึ่งทำขึ้นเฉพาะ ใบยาแต่ละห่อนักประมาณ 55-65 กิโลกรัม แล้วห่อหุ้มด้วยกระสอบป่าน

2.7.5 การซื้อขายใบยาสูบ เกษตรกรผลิตใบยาสูบให้โรงงานยาสูบและบริษัทส่งออกตามโควตา ซึ่งก่อนทำการเพาะปลูกเกษตรกรต้องมีการทำสัญญาซื้อ-ขาย กับโรงงานยาสูบและบริษัทส่งออก โดยในสัญญาจะระบุจำนวนไร่ที่ทำการเพาะปลูก จำนวนน้ำหนักใบยาสูบ(ใบยาแห้ง) เงื่อนไขในการซื้อ-ขาย และเกษตรกรต้องขออนุญาตการเพาะปลูกใบยาสูบกับกรมสรรพสามิตให้ถูกต้อง ดังนั้น ใบยาสูบที่เกษตรกรปลูกจึงสามารถนำมาขายกับโรงงานยาสูบและบริษัทส่งออก ตามที่เกษตรกรได้ลงโควตาหรือได้ทำสัญญาซื้อ-ขายไว้ การนำใบยามาขายเกษตรกรจะขนใบยาสูบที่อัดห่อมาแล้ว ใส่รถบรรทุกมาที่สถานที่รับซื้อใบยาสูบของโรงงานยาสูบและบริษัทส่งออก ที่มีการขออนุญาตเปิดการซื้อใบยาสูบจากกรมสรรพสามิตอย่างถูกต้อง

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ

3.1.1 ความหมายของความต้องการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2546 (2546,น.323) กล่าวถึง "ความต้องการ" หมายถึง ความอยากได้ ใครได้หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการความขาดสมดุลเนื่องมาจากมีสิ่งรบกวนกระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่งต้องพยายามดิ้นรนและแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่ง และก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมา ทดแทนวน เวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

3.1.2 ประเภทของความต้องการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553,น.11-17) กล่าวว่าความต้องการของมนุษย์นั้นเกิดจากการขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลเป็นการขาดความสมดุลทางร่างกายและสิ่งแวดล้อม

ภายนอกทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนมาคนทุกคนต้องการในหลายสิ่งและต้องการในหลายระดับความต้องการของคนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1) *ความต้องการทางกายภาพ* เป็นความต้องการทางร่างกายไม่ต้องอาศัยประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้แก่ความต้องการอาหารน้ำความต้องการทางเพศความปลอดภัยที่อยู่อาศัยเสื้อผ้ารักษาโรคความต้องการการพักผ่อนนอนหลับความต้องการอากาศบริสุทธิ์ เป็นต้น

2) *ความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม* เป็นความต้องการที่เกิดจากการสนใจที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนจากสภาพสังคมวัฒนธรรมการเรียนรู้และประสบการณ์ที่บุคคลได้รับและเป็นสมาชิกอยู่

3.1.3 ลำดับขั้นของความต้องการ

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Maslow's Hierarchical Theory of Motivation) Maslow เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นจำนวนมากสามารถอธิบายโดยใช้แนวโน้มของบุคคลในการค้นหาเป้าหมายที่จะทำให้ชีวิตของเขาได้รับความต้องการ ความปรารถนา และได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง เป็นความจริงที่จะกล่าวว่ากระบวนการของแรงจูงใจเป็นหัวใจของทฤษฎีบุคลิกภาพของ Maslow โดยเขาเชื่อว่ามนุษย์เป็น “สัตว์ที่มีความต้องการ” (wanting animal) และเป็นการยากที่มนุษย์จะไปถึงขั้นของความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ ในทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow เมื่อบุคคลปรารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจและเมื่อบุคคลได้รับความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งแล้วก็จะยังคงเรียกร้องความพึงพอใจสิ่งอื่นๆ ต่อไป ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะของมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการจะได้รับสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ

ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ มีการเรียงลำดับขั้นความต้องการที่อยู่ในขั้นต่ำสุด จะต้องได้รับความพึงพอใจเสียก่อนบุคคลจึงจะสามารถผ่านพ้นไปสู่ความต้องการที่อยู่ในขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับดังจะอธิบายโดยละเอียดดังนี้

1) *ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs)* คือการทำให้เกิดความพึงพอใจให้แก่ร่างกาย เมื่อเกิดความหิว ความกระหาย ความง่วง และความต้องการทางเพศ ความต้องการทางร่างกายเป็นพื้นฐานที่มาก่อนความต้องการสิ่งอื่นทั้งหมด

2) *ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs)* เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว ความต้องการทางด้านความปลอดภัยก็จะเกิดขึ้นตามมา ความต้องการด้านความปลอดภัยมีอยู่ 2 แบบ ได้แก่ ความต้องการด้านความปลอดภัยทางร่างกาย คือ ความต้องการอยู่อย่างปลอดภัยจากการถูกทำร้ายหรือการขโมยทรัพย์สิน และความต้องการความมั่นคงทางเศรษฐกิจ คือ ความมั่นคงทางการทำงาน

3) *ความต้องการทางสังคม (Social or love belonging needs)* ได้แก่ ความต้องการความรัก ความชอบจากผู้อื่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ความต้องการเพื่อน การสมาคม และรับการยอมรับจากผู้อื่นในองค์กรใดๆก็ตาม ความสำคัญของกลุ่มที่เป็นทางการ เกิดขึ้นเพราะความต้องการนี้ ไม่มีใครที่ต้องการถูกละทิ้ง โดยเพื่อนร่วมงานถูกมองข้ามโดยหัวหน้างาน หรือไม่ได้รับการยอมรับจากลูกน้อง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่รักใคร่และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้ ถ้าเกิดขึ้นได้จะช่วยให้การติดต่อสื่อสารภายในองค์กรนี้ดีขึ้น และจะช่วยให้หน่วยงานมีบรรยากาศที่ดีด้วย

4) *ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงและอิสรเสรี (Esteem needs)* เมื่อคนเราได้รับความรักและการยอมรับจากเพื่อนฝูงใกล้ชิดแล้ว สิ่งต่อไปที่เขาต้องการคือ การมีเกียรติยศชื่อเสียงและได้รับการยกย่องจากผู้อื่นว่าตนมีความรู้ความสามารถ

5) *ความต้องการให้สามารถทำดั่งใจปรารถนา (Self-actualization)* เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ เมื่อเราไม่ต้องห่วงความต้องการทางกายภาพ เราได้รับความรักและการยกย่องจากบุคคลต่างๆ ได้ทั่วไป สิ่งสุดท้ายที่คนเราต้องการก็คือ การได้ทำในสิ่งที่ตนปรารถนาอย่างเต็มที่

สรุปมาสโลว์มองความต้องการของมนุษย์เป็นลักษณะลำดับขั้นจากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุดและเมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองมนุษย์ก็จะมีความต้องการอื่นๆ ในระดับที่สูงขึ้นต่อไปเป็นลำดับซึ่งมีอยู่ 7 ขั้นซึ่งความต้องการขั้นแรกคือความต้องการทางสรีระและความต้องการขั้นสูงสุดคือความต้องการตระหนักในตน

4. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

4.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น.4-12) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการทำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้ เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตเกษตรกรอยู่พอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบท ให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด โดยได้แบ่งกระบวนการส่งเสริมการเกษตรในการพัฒนาความรู้ไปสู่เกษตรกร ดังนี้

4.1.1 กระบวนการทางการศึกษา เป็นกระบวนการทางการศึกษาให้ความรู้แนวทางในการผลิตแก่เกษตรกร ตลอดจนนวัตกรรม หรือเทคโนโลยีการผลิต ซึ่งเกษตรกรจะต้องเรียนรู้ตามขั้นตอนอันจะนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจและปฏิบัติ

4.1.2 กระบวนการต่อเนื่องไม่สิ้นสุดและยั่งยืนได้ เป็นการพัฒนาความรู้ใหม่เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสถานการณ์การผลิต และสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ ซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่สิ้นสุดและทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาส่งผลให้เกษตรกรมีความกระตือรือร้นและมีการพัฒนาการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.3 กระบวนการประชาธิปไตยหรือการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่จะประสบผลสำเร็จในการพัฒนาได้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรอย่างเสรีมีอิสระในการเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ อันจะเป็นผลต่อการทำงานร่วมกันในการแลกเปลี่ยนความรู้ ในสภาวะจากเทคโนโลยีที่ทันสมัยหรือเหมาะสมกับภูมิปัญญาของเกษตรกรหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการยอมรับและนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมตามสภาพของท้องถิ่นได้ดี และสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น.3-11) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension) คือการบริการการศึกษาแบบเสริมหรือขยายออกไปสู่ประชาชนทั่วไปเป็นกระบวนการถ่ายทอดวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และการบริการอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการผลิตทางการเกษตร โดยอาศัยการให้การศึกษาแบบนอกโรงเรียน แก่เกษตรกรครอบครัวเกษตรกรและบุคคลอื่นที่สนใจ โดยวิธีการฝึกปฏิบัติจริงและเน้นถึงการให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมและสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของเกษตรกร

สรุปการส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการทำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตเกษตรกรอยู่พอดีและมีความสุข และพัฒนาชุมชน สังคมให้มีความสุขและมีความมั่นคง มั่งคั่งได้

4.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น.14) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกร โดยการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกรก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้โดย

สามารถสร้างรายได้ พัฒนาสถานะเศรษฐกิจ สังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกรให้มีสภาพที่ดีได้ ดังนั้นความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญหลายด้านคือ

- 1) การเกษตรเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรของโลก
- 2) การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการ
- 3) การพัฒนาสถานะเศรษฐกิจของเกษตรกรและครอบครัว ตลอดจนชุมชนและประเทศไทย
- 4) การพัฒนาชีวิตเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกร
- 5) พัฒนาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดเหมาะสมและคุ้มค่ากับการผลิตพัฒนาประเทศ
- 6) การพัฒนาประเทศ หากประเทศที่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้รับการพัฒนาที่ดี จะส่งผลให้เกิดสถานะเศรษฐกิจ สังคมที่ดี มีความมั่นคงส่งผลให้ประเทศมีความเจริญมั่นคง

สรุปการส่งเสริมการเกษตรมีสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกร โดยการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกรก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้โดยสามารถสร้างรายได้ พัฒนาสถานะเศรษฐกิจ สังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกรให้มีสภาพที่ดีได้

4.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น.4-38) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงบุคคล หรือผู้รับสารเป็นเกณฑ์นั้น สามารถจำแนก 3 วิธี คือ

4.3.1 วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method) เป็นการส่งเสริม โดยการให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคลจะทำให้ผู้รับความรู้มีโอกาสโดยตรงที่จะปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักวิชาการผู้ถ่ายทอด ทำให้เกิดความสนใจเชื่อมั่นเรียนรู้ได้ และอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็นโอกาสที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถจะรับข้อมูลปัญหาตลอดจนรับภูมิปัญญาของเกษตรกรกลับมาพิจารณาในกระบวนการส่งเสริมได้ในวิธีการแบบนี้พบว่ามีหลายวิธี และเทคนิคที่นิยมใช้กันมากได้แก่

- 1) การเยี่ยมไร่ นา และบ้านของเกษตรกร เป็นวิธีการและ แนวคิดของการส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่จะไปพบปะรับฟังปัญหาและถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์มหรือไร่ นา ซึ่ง จะเห็นถึงสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร สามารถนำสภาพดังกล่าวมาวิเคราะห์และผนวกกับ

เทคโนโลยีการถ่ายทอดได้ และสามารถสร้าง ความคุ้นเคย ความมั่นใจและความพอใจแก่เกษตรกร ได้เป็นอย่างดีการส่งเสริมโดยวิธีการนี้พบว่ามีประสิทธิภาพมาก

2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน

3) การติดต่อทางโทรศัพท์ ปัจจุบันการใช้โทรศัพท์ได้มีการขยายเครือข่าย และจำนวนเครื่องมากยิ่งขึ้นทั้ง โดยสายและไร้สาย เกษตรกรสามารถจะสั่งซื้อได้เปรียบดำเนินการ ได้เพราะการติดต่อทางโทรศัพท์จะสามารถช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาได้รวดเร็วลดเวลาและ ระยะทางในการติดต่อของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ดียิ่ง

4) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว การเขียนจดหมายติดต่อกัน ระหว่าง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับเกษตรกรผู้รับการส่งเสริมจัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่ให้ประโยชน์ยังวิธีหนึ่งผู้รับ การส่งเสริมหรือผู้สนใจอาจเขียนจดหมายถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบ บางครั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็สามารถเขียนถึงผู้รับการส่งเสริมเพื่อแจ้งข่าวสารติดตามผลการส่งเสริม ย้ำถึงความร่วมมือหรือเป็นการให้การรับรองในผลงานที่ดีได้

5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการพบปะ แบบนี้มีมาก เจ้าหน้าที่จะต้องเตรียมตัวให้พร้อมเสมอเพราะหากเจ้าหน้าที่พร้อมที่จะแก้ไขปัญหา ให้ข้อเสนอแนะแล้ว เกษตรกรจะเพิ่มศรัทธาในตัวเขามากขึ้น โดยพบในสถานที่ต่างๆ ที่ไม่เป็น ทางการ เช่นตลาดนัด งานเทศกาลรื่นเริงต่างๆ งานพิธีกรรมทางศาสนาเหล่านี้ทำให้คนมาร่วมกัน เป็นจำนวนมาก ที่ได้ก็ตามที่ผู้คนมาร่วมกันก็มักจะมีการพูดคุยกันถึงปัญหาต่างๆ ในการทำมาหา กินและปัญหาต่างๆ ไปในชีวิต

4.3.2 วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Method) การส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคล จะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริมจากชั้นสนใจไปสู่การทดลองทำดู และหากเป็นที่พอใจของกลุ่มแล้วสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มก็อาจก้าวไกลไปถึงขั้นยอมรับเลขก็ได้ วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคลนี้มีการจัดเตรียมการเป็นอย่างดี หากเป้าหมายและดำเนินการอย่างมี ระบบแล้วก็จะให้ผลดีอย่างมากต่อการสร้างพลังกลุ่มสมาชิกของกลุ่มจะมีปฏิริยาสนองตอบต่อ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและต่อความคิดทั้งหลายที่สมาชิกในกลุ่มได้แสดงออกด้วยการกระตุ้นและ แนะนำแนวทางอย่างเหมาะสม พลังกลุ่มก็จะช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการกระทำของกลุ่มโดย สมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเป็นผู้ผลักดันให้เป็นไปตามสิ่งที่จะยอมรับนั้นการส่งเสริมแบบกลุ่ม สามารถจะพิจารณาวิธีการที่มีประสิทธิภาพและนิยมใช้มาก ดังนี้

1) การประชุมกลุ่ม เป็นวิธีการส่งเสริมที่เก่าแก่สำคัญและยังใช้ได้ผลอยู่ เสมอมา คือ ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ความคิดเห็นและประสบการณ์ต่างๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกันปรับตัวเองให้เข้ากับกลุ่มยอมรับ

ฟังความคิดเห็นของคนส่วนมาก นำไปสู่การใช้ความคิดร่วมกันมีความรู้สึกร่วมกันและมีการปฏิบัติร่วมกัน การประชุมกลุ่มประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากเมื่อเทียบกับการส่งเสริมโดยวิธีอื่น หากต้องการให้การประชุมบรรลุผลและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วแล้ว หน้าที่ส่งเสริมควรกระตุ้นหรือจูงใจให้ชาวบ้านเป็นแกนหลักในการจัดการประชุม โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเพียงเป็นผู้ชี้แนะให้การสนับสนุนช่วยเหลือเท่านั้น การประชุมที่ได้ผลดีนั้นจะต้องทำให้ผู้เข้าประชุมทุกคนเกิดกระแสแห่งความคิดและใช้ดุลพินิจพิจารณาปัญหาและความต้องการของเขา และเกษตรกรต้องมีส่วนร่วมมากด้วย

2) การฝึกอบรม เป็นวิธีการหนึ่งของการส่งเสริมที่ ใช้กันมาก และใช้บ่อยๆ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะพิจารณาดำเนินการฝึกอบรมทำให้เกิดความรู้ เข้าใจความ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้นๆ

3) การสาธิต เป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มที่ใช้การบรรยายประกอบ การแสดงทำให้ผู้เรียนรู้ “ได้ฟัง”และ “ได้เห็น” ไปพร้อมกัน วัตถุประสงค์ของการสาธิตเพื่อให้ผู้รับการส่งเสริมได้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติที่มีลำดับขั้นตอน มีหลักวิชาและสามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นการพัฒนาทักษะของผู้รับการส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติการได้อย่างถูกต้อง การสาธิตแบ่งเป็น 2 แบบ คือการสาธิตวิธีกับการสาธิตผล

4) การศึกษาดูงาน นอกสถานที่ จัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่เพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่งเพราะผู้ร่วมในการศึกษาและดูงานจะมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นซึ่งได้ทำสำเร็จแล้วอันจะมีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมศึกษาดูงานให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจใช้วิธีจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ต่อเนื่องจากการสาธิตผลก็ได้ ทั้งนี้ ผู้รับการส่งเสริมจะได้พบเห็น ได้รับฟัง ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

4.3.3 การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) การส่งเสริมแบบมวลชน โดยสื่อสารมวลชนจะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรมให้ประชาชนได้ทราบว่า ได้มีสิ่งนั้นๆเกิดขึ้นแล้วและก็มีอยู่บางคนอาจสนใจที่จะศึกษาหารายละเอียดเพิ่มเติมอีกซึ่งในขั้นนี้สื่อมวลชนก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดีและใช้กับคนจำนวนมากๆ ได้อย่างกว้างขวางสื่อสารมวลชนที่นำมาใช้ได้ดีในการส่งเสริมได้แก่เอกสารเผยแพร่ ไปสเตอร์หนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์และฟิล์มสตริป และการจัดนิทรรศการ

1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ สิ่งตีพิมพ์เป็นสื่อใช้ได้ดีในการส่งเสริมสามารถเผยแพร่ได้

2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ เป็นแผ่นกระดาษหรือกระดาษแข็งที่มีภาพประกอบมีสีสันสวยงาม และมีข้อความง่ายๆ สั้นกะทัดรัดสามารถให้ผู้พบเห็นมองเห็นได้แต่ไกล สะดุดความสนใจในสิ่งที่ควรทราบได้ทันทีและชวนปฏิบัติ

3) หนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกเป็นประจำสม่ำเสมอและนิยมออกเป็นรายวันหากเป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือนหรือนิตยสารประชาชนนิยมอ่านหนังสือพิมพ์กันอย่างแพร่หลายแม้อ่านไม่ออกก็ให้ผู้อื่นให้ฟัง การอ่านหรือฟังคนอื่นคุยหรือวิจารณ์ข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ตามร้านกาแฟ หรือที่ชุมชนในหมู่บ้านก็มีมากไม่คลุมเครือหรือหาหลักฐานอ้างอิงไม่ได้

4) วิทยุ นับเป็นสื่อมวลชนที่ให้ข่าวได้เร็วที่สุดและสามารถส่งข่าวแพร่กระจายไปได้ไกล และกว้างขวาง สามารถจะเข้าถึงบุคคลทุกระดับและได้รับความไว้วางใจจากประชาชน มิใช่น้อย ในฐานะเป็นแหล่งข่าวที่เที่ยงตรง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถใช้ประโยชน์จากวิทยุในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องราวต่างๆ สู่ประชาชนได้

5) โทรทัศน์ ได้เปรียบวิทยุตรงที่ผู้ชมรายการได้ฟังเสียงและได้เห็นภาพไปพร้อมกันฉะนั้นในการส่งเสริมถึงสามารถจัดแสดงสาธิตและใช้โสตอุปกรณ์เช่นแผ่นภาพ แผนภูมิ กราฟ รูปภาพ ฯลฯ เข้าช่วยได้เป็นอย่างดี

6) ภาพยนตร์ นับเป็นสื่อที่ใช้ได้ดีในการส่งเสริมการเกษตรเช่นเดียวกับโทรทัศน์ซึ่งผู้ชมรายการได้ฟังเสียงและได้เห็นภาพไปพร้อมกัน

7) การจัดนิทรรศการ (Exhibition of Exposition) นิทรรศการ (Exhibits) คือการใช้อุปกรณ์เพื่อการถ่ายทอดและเผยแพร่งานเพื่อการศึกษาและโฆษณาต่อหมู่คนจำนวนมากการจัดหรือตั้งของแสดงนั้นสามารถอยู่ได้นาน และประชาชนหมุนเวียนดูได้โดยไม่จำกัดเวลาและจำนวน

สรุปวิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์เป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยเอาจำนวนเกษตรกรหรือบุคคลที่จะรับการถ่ายทอดเป็นหลัก แบ่งได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล โดยการเยี่ยมชม การสนทนา จดหมาย เป็นต้น วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล โดยการประชุม การฝึกอบรม การสาธิต หรือศึกษาดูงาน เป็นต้น และวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน โดยวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์เว็บไซต์ต่างๆทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง สภาพการผลิตยาสูบในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

5.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบ

เสาวณีย์ แสงจันทร์(2553,น.49) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย ของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงราย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 93.44 เป็นเพศชาย โดยช่วงอายุของเกษตรกรที่ทำการผลิตยาสูบสดมากที่สุดกว่าร้อยละ 36.07 อยู่ในช่วง 40-49 ปี ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่วงวัยทำงาน จึงต้องประกอบอาชีพเพื่อดูแลครอบครัวและยังพบเกษตรกรร้อยละ 3.28 อยู่ในช่วงสูงอายุที่ 60 - 69 ปี หรือ 60 ปีขึ้นไป แต่ในการผลิตในไร่ปลูกจะให้บุตรของตนเป็นคนดูแลแทน การศึกษาของเกษตรกรส่วนใหญ่จะสำเร็จ การศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 59.02 ระดับการศึกษาที่สำเร็จสูงสุด คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 9.84 และยังมีเกษตรกรกว่าร้อยละ 31.15 ที่ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรชาวพม่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกร เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ร้อยละ 59.02 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ที่ 4-5 คน สำหรับจำนวนแรงงานในไร่ยาสูบต่อครัวเรือนส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 95.08 ที่ทำการผลิตยาสูบ จะอยู่ในช่วง 2-3 คนต่อครัวเรือนประสิทธิภาพในการผลิตยาสูบสดของเกษตรกรตัวอย่าง เฉลี่ยร้อยละ 9.30 ปี ขนาดพื้นที่ที่ใช้ปลูกยาสูบของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษานี้ เฉลี่ยร้อยละ 4.52 ไร่

บุญศรี วงศ์หาญ (2551,น.34) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการเพาะกล้ายาสูบของชาวไร่สถานียาสูบห้วยไซ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่าอายุของเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 49.30 ปี ระดับการศึกษาร้อยละ 60.35 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาภาคบังคับ (ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6) เกษตรกรมีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยอยู่ที่ 4 คน ประสิทธิภาพในการปลูกยาสูบเฉลี่ย 21.05 ปี มีรายได้จากการขายยาสูบแห้งเฉลี่ย 140,540.25 บาทต่อปี สภาพการถือครองที่ดินร้อยละ 71.84 มีลักษณะการถือครองเป็นของตนเองบางส่วนและเช่าผู้อื่นบางส่วน มีขนาดพื้นที่ในการปลูกยาสูบเฉลี่ยประมาณ 13 ไร่ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการเพาะกล้ายาสูบเฉลี่ย 2-3 คน เกษตรกรร้อยละ 78.74 เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเพาะกล้ายาสูบ การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมร้อยละ 96.55 เกษตรกรเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

รานีย์ ท้าโพธิ์ (2556,น.38) ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรใน จังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.8 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.04 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.61 คน

เกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100.0 เป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 19.98 ปี การถือครองพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์พบว่าเกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง มีแรงงานภายในครัวเรือนเฉลี่ย 2.90 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 79.8 ใช้แหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

กวิตา ศรีวรมย์ (2556, น.51) ได้ศึกษาสภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 69.7 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 51.32 ปี ระดับการศึกษาร้อยละ 66.7 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 75.8 เป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร ประสบการณ์การปลูกผักชีฝรั่งเฉลี่ยอยู่ที่ 4.86 ปี การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตที่ดีที่เหมาะสม ร้อยละ 23.2 เคยได้รับการอบรม จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 9.99 ไร่ ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่ง เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 82.2 ถือครองพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่งเป็นของตนเอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.77 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตผักชีฝรั่งเฉลี่ย 2.01 คน เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 83.8 ประกอบอาชีพทำนา

5.2 การผลิตยาสูบของเกษตรกร

ประเทือง อิศรานุกวัฒน์ (2540, น.35) ได้ศึกษากระบวนการผลิตยาสูบพันธุ์เตอิกซ์ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การผลิตใบยาสูบเตอิกซ์ที่จะให้ได้ผลผลิตสูงและคุณภาพดี จะต้องดำเนินการดังนี้ (1) การเตรียมดิน บริเวณแปลงเพาะพันธุ์ยาสูบต้องไม่ไกลจากแหล่งน้ำ น้ำไม่ท่วม ดินเป็นดินร่วนปนทรายไม่เค็ม ระบายน้ำได้ดี ดินเป็นดินกรดอ่อน เกษตรกรร้อยละ 79 ต้องการสายพันธุ์ใบยาสูบที่เหมาะสมคือ แคททารินี (Xatarini) (2) การย้ายปลูก เลือกตอนต้นกล้าที่มีลำต้นยาวประมาณ 4 นิ้ว มีอายุประมาณ 30-35 วัน เมื่อปลูกแล้วให้รดน้ำในร่องโดยไม่ให้โดยใบ เมื่อย้ายปลูกครบ 3-7 วัน ต้องโรยปุ๋ยเคมีสูตรของยาสูบที่แนะนำให้ใช้ โรยตามร่อง ห่างจากต้นยาสูบ 4 นิ้ว เมื่อโรยเสร็จให้กลับทันที เกษตรกรชาวไร่ยาสูบใช้ปุ๋ยสูตร 4-12-24 มากที่สุด จำนวนร้อยละ 43 เพราะเสริมธาตุอาหารในดินสำหรับต้นเพาะกล้าอ่อน (3) การดูแลรักษา ต้นยาสูบที่เรียกว่างามมีลักษณะต้นสูงไม่เกิน 90 เซนติเมตร หลังออกดอกแล้วใบยาสูบจะหนา ใบยาเล็ก การให้น้ำเกษตรกรชาวไร่ควรให้น้ำน้อยที่สุด (4) การคัดเลือก การตาก และการหมักใบยาสูบ เกษตรกรชาวไร่ต้องคัดเลือกยาสูบก่อนเสียร้อยละ โดยแยกตามสีสุกก่อน จากนั้นจึงแยกตามขนาดของใบ ใบใหญ่ ใบกลางและใบเล็ก การแยกกรอบตาก แยกตามสีของใบยาสูบ เชือกร้อยสีที่สุกเกินไปให้แยกไว้ต่างหาก เอาออกไปตากทันทีไม่ต้องเอาไว้ในร่ม เมื่อดอกใบยาสูบควรนำเข้าร่วมกลางคืน และฝนตก ถ้าความชื้นถูกใบยาสูบคุณภาพจะต่ำ ให้นำใบยาออกตากแดดตั้งแต่เวลา 7.00 น.อย่าให้ร่มบังใบ

ยาสูบ ถ้าเครื่องจัดให้ใช้ ทางมะพร้าวพรางแสง ควรตากใบยาสูบจนก้านแห้ง จึงนำไปแขวนเป็นวง วงละ 10 เชือก เมื่อก้านแห้งแล้ว นำกองหมักใบยาสูบ ปูเมื่อบนพื้นไม้ใช้ผ้าพลาสติกปิดทั้งสี่ด้าน หมักอย่างน้อย 15-30 วัน จนใบยาสูบมีสีและกลิ่นดีขึ้น เมื่อกองใบยาสูบให้แยกใบยาสูบตามครั้งที่เก็บเพื่อสะดวกในการอัดภายหลัง ตรวจสอบการหมักทุกๆ 3 วัน (5)การอัดใบยาสูบโดยการเลือกใบยาสูบก่อนอัดแยกตามส่วนของลำต้นก่อน ยาส่วนล่าง ส่วนกลาง ส่วนยอด แล้วจึงให้แยกตามสีของใบยาสูบ เช่น สีเหลือง สีน้ำตาลอ่อน สีน้ำตาลแก่ และแยกตามขนาดของใบยาสูบ เช่น ใบใหญ่ ใบกลาง และใบเล็ก ลังอัดห่อใบยาทำจากไม้เนื้อแข็งมีความสูงประมาณ 65 เซนติเมตร กว้างประมาณ 50 เซนติเมตร หนาประมาณ 20 เซนติเมตร ผ้ากระสอบสำหรับห่อใบยา มีความกว้างประมาณ 20 เซนติเมตร ความยาว 140 เซนติเมตร การเย็บห่อใบยาให้ใช้ได้เฉพาะเชือกกระสอบเท่านั้น ห่อใบยาที่อัดเสร็จแล้วต้องมีน้ำหนักไม่เกิน 15 กิโลกรัม การอัดใบยาห้ามใช้น้ำฉีดหรือพ่น เพราะจะทำให้ใบยามีความชื้นเกิน 16 เปอร์เซ็นต์ ใบยาจะขึ้นรา,เน่า,ผุ โรงงานยาสูบไม่รับซื้อ

เสาวณีย์ แสงจันทร์ (2553,น.49) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย ของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงราย พบว่า เกษตรกรจะนำต้นกล้ายาสูบที่มีอายุประมาณ 20-25 วัน เพื่อนำไปชำในกระถางในกระถาง โดยวัสดุที่ใช้เพาะชำมีอยู่ 2 ชนิด คือ การใช้ถุ้งดำ และถาดหลุม ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 67.21 ชำกล้าด้วยถาดหลุม เกษตรกรมีการซ่อมต้นกล้ายาสูบที่หลังย้ายต้นกล้าปลูกแล้วเกิดความเสียหาย การใช้ปุ๋ยในไร่ปลูก ในขั้นตอนเตรียมต้นกล้า เกษตรกรร้อยละ 85.25 ใช้ปุ๋ยหลักสูตร 6-18-24+4Mgo+0.5Borex ในรูปแบบวิธีผสมน้ำรดกล้ายาสูบ โดยปริมาณที่ใช้เฉลี่ยไร่ละ 0.34 กิโลกรัม สำหรับขั้นตอนการใช้ในไร่ปลูก พบว่าเกษตรกรทั้งหมด ใช้ปุ๋ยหลัก สูตร 6-18-24+4Mgo+0.5Borex เพียงชนิดเดียว แต่มีวิธีการใช้ปุ๋ยหลักอยู่ 2 วิธี คือ การฝังที่โคนปริมาณการและผสมน้ำรด เกษตรกรร้อยละ 95.08ใช้วิธีการใส่ปุ๋ยแบบฝังที่โคน ปริมาณการใส่เฉลี่ยไร่ละ 113.26 กิโลกรัม การใช้ปุ๋ยรอง พบว่าเกษตรกรใช้ปุ๋ยรองในไร่ปลูก สูตร 27-0-0 ในปริมาณการใส่เฉลี่ยไร่ละ 22.96 กิโลกรัม มากที่สุดถึงร้อยละ 83.16 สำหรับปุ๋ยอินทรีย์เกษตรกรจะใช้ในการรองกันหลุมที่ใช้ปลูกต้นยาสูบ มีเกษตรกรร้อยละ 90.16 และใช้ในปริมาณเฉลี่ยไร่ละ 76.47 กิโลกรัม การใช้สารเคมี เกษตรกรมีการใช้สารเคมี ทั้งสองช่วงคือการเตรียมกล้า และการดูแลในไร่ปลูก พบว่า มีการสารเคมีอยู่ 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) บอร์โดซ์ มิกเจอร์ ใช้ในการป้องกันและกำจัด โรคที่เกิดจากเชื้อรา 2) เมโรมิล ใช้สำหรับป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช 3) อะเซทามิพริด ใช้ป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช(ปากกัด) และ 4) บูทราลินใช้ควบคุมการเจริญของหน่อยาสูบตอนยอดโดยสารในกลุ่มบอร์โดซ์ มิกเจอร์ เป็นสารเคมีที่เกษตรกรเลือกใช้ในขั้นตอนการเตรียมกล้ามากที่สุด ร้อยละ 67.21) โดยมีปริมาณการใช้ในการเตรียมกล้า เฉลี่ยไร่ละ 64.32 กรัม และสารในกลุ่ม เมโรมิล (แลนนี่ออก) เป็นสารเคมีที่เกษตรกรใช้ในไร่ปลูกมากที่สุดที่ร้อยละ 83.61

ปริมาณการใช้เฉลี่ยไร่ละ 99.90 กรัม ใช้ในการดูแลในไร่ เกษตรกรมีขั้นตอนที่สำคัญคือการตอนยอดโดยใช้สารบูทรอลิน และเกษตรกรทุกรายต้องมีการตอนยอด เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่ถูกส่งเสริมโดยสำนักงานยาสูบจังหวัดเชียงราย

5.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตยาสูบของเกษตรกร

เสาวณีย์ แสงจันทร์ (2553, น.107) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย ของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัญหาที่เกษตรกรพบและควรระวัง คือ ปัญหาด้านโรคหรือแมลงและการใช้น้ำ สำหรับปัญหาด้านโรคหรือแมลงของยาสูบเวอร์จิเนีย เกษตรกรควรที่จะมีการใช้สารป้องกันหรือกำจัดตามเอกสารที่สถานีเฝ้าระวังอย่างเคร่งครัด และมีการจดบันทึกการเกิดโรคหรือแมลงในแต่ละปีเพาะปลูกกับช่วงเวลาที่เกิด เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนควบคุมต่อไป

บุญศรี วงศ์หาญ (2551, น.75) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการเพาะกล้ายาสูบของชาวไร่สถานีเฝ้าระวังยาสูบห้วยไซ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า วัสดุในการทำโรงเรือน อ่างเพาะชำกล้ามีราคาสูง มีปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการชำต้นกล้า ปัญหาด้านการตัดใบกล้า เกี่ยวกับเรื่องใช้เวลาในการตัดใบมาก และเมื่อตัดใบกล้าเสร็จ ใบกล้ามีอาการช้ำทำให้เกิดโรค ตามลำดับ ปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดโรค และแมลง เพราะเกิดโรคได้ง่ายและมีการแพร่กระจายรวดเร็ว

5.4 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร

กวิตา ศรีวรมย์ (2556, น.89-90) ได้ศึกษาสภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตฝักชีฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า ความต้องการการส่งเสริมการผลิตฝักชีฝรั่งของเกษตรกร 1) ความต้องการส่งเสริมด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรในภาพรวมระดับมากโดยแยกเป็น 5 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ความต้องการส่งเสริมระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การตลาดและการขนส่ง (2) เทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิต ความต้องการส่งเสริมระดับมาก 1 ประเด็น คือ เทคโนโลยีการดูแลรักษาและความต้องการส่งเสริมระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ (1) เทคโนโลยีการปลูก และ (2) เทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวผลผลิต 2) ความต้องการส่งเสริมด้านรูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยี พบว่า เกษตรกรในภาพรวมระดับมากโดยแยกเป็น 3 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ความต้องการส่งเสริมระดับมาก 1 ประเด็น คือ แบบกลุ่ม ได้แก่ การประชุมกลุ่ม การอภิปราย การฝึกอบรม การสาธิต การบรรยาย การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การประกวด การพบปะในกลุ่ม ความต้องการส่งเสริมระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ (1) แบบรายบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมเยียนที่สวนไร่นาและบ้าน พบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์/จดหมาย/อีเมล และ (2) แบบ

มวลชน ได้แก่ ไปสเตอร์ เอกสารเผยแพร่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การจัดนิทรรศการ 3) ความต้องการส่งเสริมด้านวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยี พบว่า เกษตรกร มีความต้องการส่งเสริมในภาพรวม ระดับมาก โดยแยกเป็น 5 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ความต้องการส่งเสริมระดับมาก มี 2 ประเด็น ได้แก่ (1) เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการรวบรวมองค์ความรู้ และ(2) เกษตรกรต้นแบบและเกษตรกรรุ่นใหม่ ถ่ายทอดหลักคิด หลักวิชา และหลักปฏิบัติต่างๆ ผู้เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ความต้องการการส่งเสริมระดับปานกลาง มี 3 ประเด็น ได้แก่ (1) โรงเรียนเกษตรกร โดยร่วมกันศึกษาและปฏิบัติด้วยตนเอง (2) ศูนย์เรียนรู้ชุมชน เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาตนเองบนพื้นฐานของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชน (3) สื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อประสม สื่อบริการเครือข่ายสังคม 4) ความต้องการส่งเสริมด้านระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ ตามนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2557 คือ รูปแบบ MRCF system พบว่า เกษตรกร มีความต้องการส่งเสริมในภาพรวมระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ความต้องการการส่งเสริมระดับมากที่สุดมี 1 ประเด็น คือ การให้บริการทางการเกษตรแบบเฉพาะเจาะจงและมีเป้าหมายชัดเจน หรือ Specific Field Service เป็นการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการกำหนดเป้าหมายการทำงาน และวางแผนพัฒนาแก้ความต้องการการส่งเสริมผักชีฝรั่ง ความต้องการการส่งเสริมระดับมาก มี 1 ประเด็น คือ การจัดทำและใช้ข้อมูล แผนที่ หรือ Mapping เป็นการจัดการข้อมูลผักชีฝรั่ง ด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม โดยมีแผนที่แหล่งผลิตผักชีฝรั่ง ความต้องการการส่งเสริมระดับปานกลาง มี 2 ประเด็น ได้แก่ (1) ข้อมูล และการสื่อสารระยะไกล หรือ Remote Sensing เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลผักชีฝรั่งกับแผนที่แหล่งผลิตผักชีฝรั่ง ประสานและให้บริการติดต่อสื่อสาร และเข้าถึงข้อมูลจากระยะไกลระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค (2) การทำงานแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย หรือ Community Participation เป็นการทำงานร่วมกับเกษตรกรผู้ผลิตผักชีฝรั่ง ชุมชน และภาคีเครือข่าย โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลผักชีฝรั่งแบบมีส่วนร่วม โดยการจัดเวทีชุมชน

วรรณธิดา เบญจกุล (2556, น.112-113) ได้ศึกษา การผลิตยางพาราและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่า ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอปะเหลียน 1) ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการผลิตยางพาราของเกษตรกร พบว่าความต้องการในภาพรวมระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น มีดังนี้ (1) การปลูกสร้างสวนยางเกษตรกรมีความต้องการระดับมากที่สุดในเรื่องการคัดเลือกพันธุ์ และมีความต้องการระดับมากในเรื่องการเตรียมพื้นที่ปลูกและการปลูก(2) การดูแลรักษาสวนยางเกษตรกรมีความต้องการระดับมากในเรื่องการใช้ปุ๋ย การป้องกันกำจัดโรค/แมลงศัตรูยาง/วัชพืช และการตรวจวิเคราะห์ดิน และมีความต้องการระดับปานกลางในเรื่อง การปลูกพืชคลุมดิน(3) การ

กรีดยาง เกษตรกรมีความต้องการระดับมากในเรื่อง การเปิดกรีดยางและระบบกรีดยางที่เหมาะสม และมีความต้องการระดับน้อยในเรื่อง การใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง(4) การแปรรูปผลผลิต เกษตรกรมีความต้องการระดับมากในเรื่อง การทำยางแผ่นดิบคุณภาพดี มีความต้องการระดับปานกลางในเรื่อง การทำน้ำยางข้นและการทำยางแผ่นรมควัน และเกษตรกรมีความต้องการระดับน้อยในเรื่อง การทำยางก้อนถ้วย(5) การปรับปรุงคุณภาพยาง เกษตรกรมีความต้องการระดับมากในเรื่อง การคัดชั้นยางและการเก็บรักษาผลผลิต(6) การตลาด เกษตรกรมีความต้องการระดับมากในเรื่อง การตลาดและตลาดกลางยางพารา และข่าวสารราคาและการวิเคราะห์ทางการตลาด(7) อื่นๆ เกษตรกรมีความต้องการระดับมากในเรื่อง การเสริมรายได้ในสวนยาง 2) ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร พบว่าความต้องการในภาพรวมระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น มีดังนี้(1) การส่งเสริมแบบรายบุคคล เกษตรกรมีความต้องการระดับมากในเรื่องการเยี่ยมชมให้คำแนะนำโดยเจ้าหน้าที่ และการใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นศูนย์กลางการส่งเสริม และมีความต้องการระดับปานกลางในเรื่องการถ่ายทอดผ่านผู้นำทางการเกษตรในชุมชน (2) การส่งเสริมแบบกลุ่ม เกษตรกรมีความต้องการระดับมากในเรื่อง การฝึกอบรมและการจัดทำแปลงสาธิต และมีความต้องการระดับปานกลางในเรื่องการศึกษาดูงาน (3) การส่งเสริมแบบมวลชน เกษตรกรมีความต้องการระดับมากในเรื่อง การส่งเสริมผ่านทางโทรทัศน์ และมีความต้องการระดับปานกลางในเรื่องการส่งเสริมผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน การส่งเสริมผ่านกิจกรรม การส่งเสริมผ่านสื่อ/สิ่งพิมพ์ และการส่งเสริมผ่านทางวิทยุกระจายเสียง ส่วนการส่งเสริมผ่านทางอินเทอร์เน็ต เกษตรกรมีความต้องการระดับน้อย ทั้งนี้ในการส่งเสริมผ่านกิจกรรมนั้น กิจกรรมที่เกษตรกรมีความต้องการระดับมาก คือ กิจกรรมการจัดงานเกษตร กิจกรรมที่เกษตรกรมีความต้องการระดับปานกลาง ได้แก่ กิจกรรมการณรงค์ การจัดนิทรรศการ และการประกวด ส่วนความต้องการระดับปานกลางในเรื่องการส่งเสริมผ่านสื่อ/สิ่งพิมพ์ โดยสื่อ/สิ่งพิมพ์ที่เกษตรกรมีความต้องการเรียงลำดับ ได้แก่ คู่มือ/เอกสารแนะนำ หนังสือพิมพ์ บทความทางวิชาการ และจดหมายข่าว3) ความต้องการรูปแบบการฝึกอบรมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรสองในสามต้องการให้รวมทุกเนื้อหาและฝึกอบรมในครั้งเดียว เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการการฝึกอบรมที่มีการบรรยายและฝึกปฏิบัติจริงควบคู่กัน ต้องการการฝึกอบรมที่มีทั้งนักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญ และเกษตรกรผู้ประสบผลสำเร็จเป็นวิทยากร และต้องการให้ใช้สถานที่ภายในหมู่บ้าน/ตำบล เป็นที่ฝึกอบรม4) ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการให้บริการและการสนับสนุนพบว่ามีความต้องการในภาพรวมระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน มีดังนี้ (1) ด้านการผลิต เกษตรกรมีความต้องการระดับมากในภาพรวมและในเรื่องการสนับสนุนการสร้างกลุ่มผลิตและขายยาง การประสานแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตราคาถูกและมีคุณภาพ การสนับสนุนข่าวสารวิชาการและ

เทคโนโลยีใหม่ ๆ และการประสานแหล่งสินเชื่อ/สนับสนุนเงินทุนกลุ่ม(2) ด้านการตลาด เกษตรกรมีความต้องการระดับมากที่สุดในภาพรวมและในเรื่องการประกันราคาผลผลิต การแทรกแซงตลาด ยางเมื่อราคาคงต่ำ และการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งตลาดกลางยางพาราในท้องถิ่น และเกษตรกรมีความต้องการระดับมากในเรื่องการสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรเกษตรกรในการรับซื้อผลผลิตยางในท้องถิ่น

ชานน ถนอมวงศ์ (2556, น.94-95) ได้ศึกษาความต้องการการส่งเสริมและการผลิต มังคุดของเกษตรกร ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง พบว่าความต้องการการส่งเสริมการผลิตมังคุดของเกษตรกรใน อำเภอแกลงจังหวัดระยอง เกษตรกรมีความต้องการความรู้ในระดับมากในเรื่อง การดูแลระยะการออกดอก การดูแลระยะการออกผลและบำรุงผล การเตรียมแตกใบอ่อน - ออกดอก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.85 3.82 และ 3.47 ตามลำดับ สำหรับวิธีการส่งเสริมและช่องทางการส่งเสริม การเกษตร เกษตรกรมีความ ต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเกษตรระดับมาก สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผ่านช่องทางโทรทัศน์และใช้ สื่อบุคคลผ่านช่องทางบุคลากรราชการ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.98 และ 3.38 ตามลำดับ และเกษตรกรมีความ ต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตร ระดับมากโดยวิธีการส่งเสริม การเกษตร ผ่านการบรรยาย โดยมี ค่าเฉลี่ย 3.42 ด้านการใช้ปุ๋ยและสารเคมีเกษตรกรจะได้รับข้อมูล จากเจ้าหน้าที่จากภาคเอกชน/บริษัทที่มานำ และเอกสารแนะนำจากผู้จำหน่าย หรือการโฆษณา ตามสื่อต่างๆ แต่ด้านการผลิตมังคุดคุณภาพเกษตรกรมีความต้องการความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร และเกษตรกรทั้งหมดมีโทรทัศน์ ดังนั้นจึงการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบใหม่โดย อาศัยระบบสารสนเทศในการสื่อสารกับเกษตรกรในพื้นที่ห่างไกล หรือพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ต้องใช้ ระยะเวลาในการเดินทางนาน

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า มีตัวแปรที่ เกี่ยวข้องกับการผลิตยาสูบและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร ซึ่งผู้วิจัยสามารถ นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้

1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการปลูกยาสูบ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร การเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการปลูกยาสูบ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การประกอบอาชีพ พื้นที่ ปลูกยาสูบ แรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการปลูกยาสูบ รายได้จากการปลูกยาสูบ แหล่งเงินทุนและ การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร

2) สภาพการผลิตยาสูบ ได้แก่ พันธุ์ การเตรียมดินกล้า การเตรียมดิน การ ปลูก การดูแลรักษา การเก็บยาสูบ การบ่มยาสูบ การคัดเกรดและอัดห่อ

3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตใบยาสูบของเกษตรกรในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

4) ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ ความต้องการด้านความรู้ วิธีการส่งเสริมการเกษตร การให้บริการและการสนับสนุน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง สภาพการผลิตใบยาสูบของเกษตรกร ในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบวิธีการวิจัย ได้แก่ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกยาสูบในพื้นที่ตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ในฤดูกาลผลิต ปี 2557/58 จำนวน 911 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane (Yamane 1973 อ้างถึงใน จินดา ขลิบทอง, 2556, น. 18) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

$$\text{โดย} \quad n = \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง}$$

$$N = \text{ขนาดของประชากร}$$

$$e = \text{ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้}$$

ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 7 จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{911}{1 + 911(0.07)^2}$$

$$n = 167 \text{ ราย}$$

ดังนั้น จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 167 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.33 ของจำนวนประชากร

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง สุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 167 รายจากประชากรทั้งหมด 911 รายด้วย ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละหมู่บ้านใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกร ดังแสดงในตาราง 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตามสัดส่วนของแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	จำนวนประชากร (ราย)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
1	100	18
2	109	20
3	151	28
4	103	19
5	70	13
6	128	23
7	124	23
8	126	23
รวม	911	167

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด(Close-ended question) และคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended question) โดยกำหนดตัวแปรที่ต้องการในประเด็นต่างๆตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบ ในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการปลูกยาสูบ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร การเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการปลูกยาสูบ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพในครัวเรือน แรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการปลูกยาสูบ พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด พื้นที่ปลูกยาสูบ รายได้จากการปลูกยาสูบ แหล่งเงินทุนและ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบัน

การเกษตร ลักษณะคำถามแบบปลายปิดมีคำตอบให้เลือกคำตอบเดียว แบบให้เลือกหลายคำตอบ และคำถามแบบปลายเปิดให้เติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติในการผลิตใบยาสูบของเกษตรกรในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย การเตรียมต้นกล้า การเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษาการเก็บใบยา การบ่มใบยา การคัดเกรดและอัดห่อ และต้นทุนการผลิต ลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิดให้เลือกคำตอบเดียว และคำถามแบบปลายเปิดให้เติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายปิดให้เลือกคำตอบเกี่ยวกับด้านปัญหาและคำถามแบบปลายเปิดให้เติมข้อความข้อเสนอแนะในการปลูกยาสูบของเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบ ในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย โดยกำหนดระดับปัญหา ดังนี้

ปัญหามากที่สุด	เท่ากับ	5
ปัญหามาก	เท่ากับ	4
ปัญหาปานกลาง	เท่ากับ	3
ปัญหาน้อย	เท่ากับ	2
ปัญหาน้อยที่สุด	เท่ากับ	1

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความต้องการด้านความรู้ ช่องทางในการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริม โดยกำหนดระดับความต้องการ ดังนี้

ต้องการมากที่สุด	เท่ากับ	5
ต้องการมาก	เท่ากับ	4
ต้องการปานกลาง	เท่ากับ	3
ต้องการน้อย	เท่ากับ	2
ต้องการน้อยที่สุด	เท่ากับ	1

2.2 การสร้างเครื่องมือ

โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กับเรื่องที่จะศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่างๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิด

2.2.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษา

2.2.3 นำเครื่องมือที่จัดสร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือข้อบกพร่องต่างๆ

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วทั้งฉบับเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา จากนั้น นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ถูกต้องและมีความสมบูรณ์ตามเนื้อหา ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบ สัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ราย แล้ว นำมาหาค่าความน่าเชื่อถือ โดยใช้วิธีการหาค่า Cronbach's alpha ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการ คำนวณ ตอนที่ 3 เท่ากับ 0.865 และตอนที่ 4 เท่ากับ 0.979

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์โดยตรงระหว่างผู้วิจัยกับ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 167 ราย ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบในพื้นที่ ตำบลวังทอง อำเภอศรี ลำโรง จังหวัดสุโขทัย ใช้ระยะเวลาระหว่างเดือนพฤษภาคม 2559 ถึงเดือนมิถุนายน 2559 โดยมี ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 จัดทำแผนการปฏิบัติงาน การออกเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ประสานงานกับผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์ตามแผน

3.3 จัดเตรียมแบบสัมภาษณ์และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ต้องใช้ในการสัมภาษณ์ให้พร้อมและ เพียงพอ

3.4 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ตามแผนที่กำหนดนัดหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ นำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบ ความสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งหมด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาลงรหัสทำการวิเคราะห์ด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน ดังนี้

4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร วิเคราะห์โดยการแจกแจง ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 สภาพการปลูกยาสูบของเกษตรกร วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กำหนดเกณฑ์ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกยาสูบ ดังนี้

ร้อยละ 90.01-100.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด
ร้อยละ 80.01-90.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับมาก
ร้อยละ 70.01-80.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับปานกลาง
ร้อยละ 60.01-70.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับน้อย
ร้อยละ 60 หรือน้อยกว่า	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

4.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกยาสูบของเกษตรกร ใช้วิธีวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าน้ำหนักเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00	หมายถึง	มีปัญหามากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20	หมายถึง	มีปัญหา
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40	หมายถึง	มีปัญหาปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60	หมายถึง	มีปัญหาน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีปัญหาน้อยที่สุด

4.4 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร ใช้วิธีวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าน้ำหนักเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00	หมายถึง	มีความต้องการมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20	หมายถึง	มีความต้องการมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40	หมายถึง	มีความต้องการปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60	หมายถึง	มีความต้องการน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีความต้องการน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา เรื่อง สภาพการผลิตใบยาสูบของเกษตรกรใน ตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตใบยาสูบของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตใบยาสูบของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมในการผลิตใบยาสูบของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสิทธิภาพในการปลูกยาสูบ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร การเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการปลูกยาสูบ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมรายละเอียด ดังตาราง

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษาของเกษตรกร

n = 167

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	96	57.5
หญิง	71	42.5
อายุ		
30 ปี หรือน้อยกว่า	4	2.4
31 - 40 ปี	28	16.8
41 - 50 ปี	57	34.1
51 - 60 ปี	56	33.5
61 ปี หรือมากกว่า	22	13.2
ค่าต่ำสุด = 22	ค่าเฉลี่ย = 49.86	
ค่าสูงสุด = 74	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.912	
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	1	0.6
ประถมศึกษาปีที่ 4	69	41.3
ประถมศึกษาปีที่ 6	62	37.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	19	11.4
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ปวช.	12	7.2
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ปวส.	3	1.8
ปริญญาตรี	1	0.6

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษาของเกษตรกร ดังนี้

เพศ เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 57.5 เป็นเพศชาย และร้อยละ 42.5 เป็นเพศหญิง

อายุ เกษตรกร ร้อยละ 34.1 มีอายุ ระหว่าง 41-50 ปี รองลงมา ร้อยละ 33.5 มีอายุ ระหว่าง 51-60 ปี และอายุน้อยที่สุด ร้อยละ 2.4 มีอายุ 30 ปี หรือน้อยกว่าโดย มีอายุน้อยที่สุด 22 ปี และอายุมากที่สุด 74 ปี มีอายุเฉลี่ย 49.86 ปี มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.912

ระดับการศึกษา เกษตรกรร้อยละ 41.3 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมา ร้อยละ 37.1 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 11.4 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 7.2 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ปวช. ร้อยละ 1.8 มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ปวส. ร้อยละ 0.6 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ 0.6 ที่ไม่ได้รับการศึกษา

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ปลูกไยาสูบ

n = 167		
รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1 - 2 คน	57	34.1
3 - 4 คน	77	46.1
5 - 6 คน	30	18.0
มากกว่า 6 คน	3	1.8
ค่าต่ำสุด = 1	ค่าเฉลี่ย = 3.31	
ค่าสูงสุด = 10	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.484	
ประสบการณ์ปลูกไยาสูบ		
1 - 10 ปี	14	8.4
11 - 20 ปี	50	29.9
21 - 30 ปี	65	38.9
31 - 40 ปี	26	15.6
41 - 50 ปี	12	7.2
ค่าต่ำสุด = 5	ค่าเฉลี่ย = 27.26	
ค่าสูงสุด = 50	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.138	

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และ ประสบการณ์ปลูกไยาสูบ ดังนี้

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เกษตรกร ร้อยละ 46.1 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 3-4 คน รองลงมา ร้อยละ 34.1 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 1-2 คน ร้อยละ 18.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 5-6 คน และ ร้อยละ 1.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มากกว่า

7 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน และสูงสุด 10 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.31 คน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.484

ประสบการณ์ปลูกไผ่ยาสูบ เกษตรกร ร้อยละ 38.9 มีประสบการณ์ในการปลูกไผ่ยาสูบ ระหว่าง 21-30 ปี รองลงมา ร้อยละ 29.9 มีประสบการณ์ ระหว่าง 11-20 ปี ร้อยละ 15.6 มีประสบการณ์ ระหว่าง 30-40 ปี ร้อยละ 8.4 มีประสบการณ์ระหว่าง 1-10 ปี ร้อยละ และร้อยละ 7.2 มีประสบการณ์ระหว่าง 41-50 ปี โดยมีประสบการณ์ต่ำสุด 5 ปี และสูงสุด 50 ปี มีประสบการณ์เฉลี่ย 27.26 ปี มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.138

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลการเข้าร่วมประชุม การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

n = 167		
รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การเข้าร่วมประชุมหรืออบรม		
ได้เข้าร่วมประชุม/อบรม	167	100
การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม		
ติดต่อเจ้าหน้าที่	167	100

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลด้านการเข้าร่วมประชุม การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมดังนี้

การเข้าร่วมประชุมหรืออบรม เกษตรกร ร้อยละ 100 ได้เข้าร่วมประชุมและอบรมเกี่ยวกับการปลูกไผ่ยาสูบ

การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เกษตรกร ร้อยละ 100 ได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

1.2 สภาพพื้นฐานเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพในครัวเรือน แรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการปลูกยาสูบ พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด พื้นที่ปลูกไผ่ยาสูบ รายได้จากการปลูกยาสูบ แหล่งเงินทุนและ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันการเกษตร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตาราง

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลด้านอาชีพ และแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกร

n = 167		
รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
อาชีพ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ		
ทำนา	164	98.2
ทำสวน	10	6.0
ทำไร่	137	82.0
เลี้ยงสัตว์	7	4.2
ค้าขาย	10	6.0
รับจ้างทั่วไป	15	9.0
รับราชการ	6	3.6
จำนวนแรงงานในครัวเรือน		
1 คน	8	4.8
2 คน	93	55.7
3 คน	51	30.5
4 คน	7	4.2
มากกว่า 4 คน	8	4.8
ค่าต่ำสุด = 1	ค่าเฉลี่ย = 2.51	
ค่าสูงสุด = 7	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.956	

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลด้านการอาชีพและแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกร ดังนี้

อาชีพ เกษตรกร ร้อยละ 98.2 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมา ร้อยละ 82.0 ประกอบอาชีพทำไร่ ร้อยละ 9.0 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 6.0 ประกอบอาชีพค้าขายและทำสวน ร้อยละ 4.2 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ และร้อยละ 3.6 ประกอบอาชีพรับราชการ

จำนวนแรงงานในครัวเรือน เกษตรกร ร้อยละ 55.7 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 30.5 มีแรงงานในครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 4.8 มีแรงงานในครัวเรือน 1 คน ร้อยละ 4.8 มีแรงงานในครัวเรือนมากกว่า 4 คน และร้อยละ 4.2 มีแรงงานในครัวเรือน 4 คน โดยมี

แรงงานในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน และสูงสุด 7 คน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.51 คน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.956

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด และลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร

n = 167		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด		
5 ไร่ หรือน้อยกว่า	17	10.2
6 - 8 ไร่	58	34.7
9 - 11 ไร่	44	26.3
12 - 14 ไร่	17	10.2
15 ไร่ หรือมากกว่า	31	18.6
ค่าต่ำสุด = 3 ค่าเฉลี่ย = 10.98		
ค่าสูงสุด = 46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.620		
พื้นที่ของตนเอง		
ไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง	61	36.5
มีพื้นที่เป็นของตนเอง	106	63.5
1-3 ไร่	25	15.0
4-6 ไร่	25	15.0
7-9 ไร่	22	13.2
10 ไร่ หรือมากกว่า	34	20.4
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าเฉลี่ย = 8.82		
ค่าสูงสุด = 72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.957		

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 167		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่เช่า		
ไม่เช่า	51	30.5
เช่า	116	69.5
1-3 ไร่	19	11.4
4-6 ไร่	34	20.4
7-9 ไร่	37	22.2
10 ไร่ หรือมากกว่า	26	15.5
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าเฉลี่ย = 7.40		
ค่าสูงสุด = 21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.139		
ที่ดินอื่นๆ (ทำฟรี/ที่สาธารณะประโยชน์)		
5 ไร่ หรือน้อยกว่า	2	1.2
6 – 10 ไร่	5	3.0
11 – 15 ไร่	2	5.4
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าเฉลี่ย = 8		
ค่าสูงสุด = 15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.770		

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด และลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร ดังนี้

พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด เกษตรกร ร้อยละ 34.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 6-8 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 26.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 9-11 ไร่ ร้อยละ 18.6 มีพื้นที่ทำการเกษตร 15 ไร่หรือมากกว่า ร้อยละ 10.2 มีพื้นที่ทำการเกษตร 5 ไร่หรือน้อยกว่า และร้อยละ 10.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 12-14 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด 3 ไร่ และสูงสุด 46 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 10.98 ไร่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.620

ลักษณะการถือครองที่ดิน เกษตรกร ร้อยละ 63.5 มีพื้นที่เป็นของตนเอง ร้อยละ 36.5 ไม่มีพื้นที่เป็นของตัวเอง โดยร้อยละ 20.4 มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเอง 10 ไร่หรือมากกว่าร้อยละ 15.0 มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองระหว่าง 1-3 ไร่ ร้อยละ 15.0 มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองระหว่าง 4-6 ไร่ และร้อยละ 13.2 มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเอง 7-9 ไร่ โดยมีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองต่ำสุด 1 ไร่ และสูงสุด 72 ไร่ มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองเฉลี่ย 8.82 ไร่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.957

พื้นที่เช่า เกษตรกร ร้อยละ 69.5 เช่าพื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ 30.5 ไม่เช่าพื้นที่ทำการเกษตร โดยร้อยละ 22.2 เช่าพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 7-9 ไร่ รองลงมาร้อยละ 20.4 เช่าพื้นที่ทำการเกษตร 4-6 ไร่ ร้อยละ 15.5 เช่าพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 10 ไร่หรือมากกว่าและ ร้อยละ 11.4 เช่าพื้นที่ทำการเกษตร 1-3 ไร่ โดยเช่าพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด 2 ไร่ และสูงสุด 21 ไร่ เช่าพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 7.40 ไร่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.139

ที่ดินอื่นๆ(ทำฟรี/ที่สาธารณะประโยชน์) เกษตรกรร้อยละ 5.4 มีที่ดินทำการเกษตร(ทำฟรี/ที่ดินสาธารณะประโยชน์)ระหว่าง 11-15 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 3.0 มีที่ดินทำการเกษตร (ทำฟรี/ที่ดินสาธารณะประโยชน์)ระหว่าง6-10 ไร่ และร้อยละ1.2 มีที่ดินทำการเกษตร(ทำฟรี/ที่ดินสาธารณะประโยชน์) 5 ไร่หรือน้อยโดยมีพื้นที่ทำการเกษตร(ทำฟรี/ที่ดินสาธารณะประโยชน์)ต่ำสุด 1 ไร่ และสูงสุด 15 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตร (ทำฟรี/ที่ดินสาธารณะประโยชน์) เฉลี่ย 8 ไร่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.770

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลพื้นที่ปลูกยาสูบทั้งหมด และลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกของเกษตรกร

			n = 167
รายการ		จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่ปลูกยาสูบทั้งหมด			
5 ไร่ หรือน้อยกว่า		57	34.1
6 – 10 ไร่		95	56.9
11 – 15 ไร่		15	9.0
ค่าต่ำสุด = 2	ค่าเฉลี่ย = 7.18		
ค่าสูงสุด = 15	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.950		

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

			n = 167
รายการ		จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่ของตนเอง			
5 ไร่ หรือน้อยกว่า		115	68.9
6 – 10 ไร่		51	30.5
11 – 15 ไร่		1	0.6
ค่าต่ำสุด = 0	ค่าเฉลี่ย = 3.35		
ค่าสูงสุด = 12	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.265		
พื้นที่เช่า			
ไม่เช่า		62	37.1
เช่า		105	62.9
1-3 ไร่		31	18.6
4-6 ไร่		44	26.3
7-9 ไร่		22	13.2
10 ไร่ หรือมากกว่า		8	4.8
ค่าต่ำสุด = 1	ค่าเฉลี่ย = 5.40		
ค่าสูงสุด = 15	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.776		
ที่ดินอื่นๆ(ทำฟรี/ที่สาธารณะประโยชน์)			
1-3 ไร่		3	1.8
4-6 ไร่		3	1.8
7-9 ไร่		1	0.6
10 ไร่ หรือมากกว่า		1	0.6
ค่าต่ำสุด = 1	ค่าเฉลี่ย = 5.63		
ค่าสูงสุด = 15	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.534		

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลพื้นที่ปลูกยาสูบทั้งหมด และลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร ดังนี้

พื้นที่ปลูกยาสูบทั้งหมด เกษตรกร ร้อยละ 56.9 มีพื้นที่ปลูกยาสูบ 6-10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 34.1 มีพื้นที่ปลูกยาสูบ 5 ไร่ หรือน้อยกว่า และ ร้อยละ 9.0 มีพื้นที่ปลูกยาสูบระหว่าง 11-15

ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกยาสูบต่ำสุด 2 ไร่ และสูงสุด 15 ไร่ มีพื้นที่ปลูกยาสูบเฉลี่ย 7.18 ไร่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.950

ลักษณะการถือครองที่ดิน เกษตรกร ร้อยละ 68.9 มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองระหว่าง 5 ไร่หรือน้อยกว่า รองลงมา ร้อยละ 30.5 มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองระหว่าง 6-10 ไร่ และ ร้อยละ 0.6 มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองระหว่าง 11-15 ไร่ โดยมีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองต่ำสุด 0 ไร่ และสูงสุด 12 ไร่ มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองเฉลี่ย 3.35 ไร่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.265

พื้นที่เช่า เกษตรกร ร้อยละ 62.9 เช่าพื้นที่ปลูกยาสูบ ร้อยละ 37.1 ไม่เช่าพื้นที่ปลูกยาสูบ โดยร้อยละ 26.3 เช่าพื้นที่ปลูกยาสูบระหว่าง 4-6 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 18.6 เช่าพื้นที่ปลูกยาสูบ ระหว่าง 1-3 ไร่ ร้อยละ 13.2 เช่าพื้นที่ปลูกยาสูบระหว่าง 7-9 ไร่ และร้อยละ 4.8 เช่าพื้นที่ปลูกยาสูบ 10 ไร่หรือมากกว่า โดยเช่าพื้นที่ปลูกยาสูบต่ำสุด 1 ไร่ และสูงสุด 15 ไร่ เช่าพื้นที่ปลูกยาสูบเฉลี่ย 5.40 ไร่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.776

ที่ดินอื่นๆ(ทำฟรี/ที่สาธารณะประโยชน์) เกษตรกรร้อยละ 1.8 มีพื้นที่ปลูกยาสูบ(ทำฟรี/ที่ดินสาธารณะประโยชน์) ระหว่าง 1-3 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 1.8 มีพื้นที่ปลูกยาสูบ (ทำฟรี/ที่ดินสาธารณะประโยชน์) ระหว่าง 4-6 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 0.6 มีพื้นที่ปลูกยาสูบ (ทำฟรี/ที่ดินสาธารณะประโยชน์) ระหว่าง 7-9 ไร่ และร้อยละ 0.6 มีพื้นที่ปลูกยาสูบ(ทำฟรี/ที่ดินสาธารณะประโยชน์) 10 ไร่หรือมากกว่า โดยมีพื้นที่ปลูกยาสูบ(ทำฟรี/ที่ดินสาธารณะประโยชน์)ต่ำสุด 1 ไร่ และสูงสุด 15 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตร (ทำฟรี/ที่ดินสาธารณะประโยชน์) เฉลี่ย 5.63 ไร่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.534

ตารางที่ 4.7 สภาพทางเศรษฐกิจด้านต้นทุน(ปี2558) และรายได้ทั้งหมดจากการปลูกยาสูบ

		n = 167	
รายการ	จำนวน	ร้อยละ	
ต้นทุนในการปลูกยาสูบ(ปี2558)(บาท/ไร่)			
ต่ำกว่า 22,000	62	37.1	
22,001 – 24,000	35	21.0	
24,001 – 26,000	70	41.9	
ค่าต่ำสุด = 21,950	ค่าเฉลี่ย = 23,454.77		
ค่าสูงสุด = 25,950	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1346.195		

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 167		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ทั้งหมดจากการปลูกยาสูบ(ปี2558)(บาท/ไร่)		
ต่ำกว่า 15,000	58	34.7
15,001 – 20,000	79	47.3
20,001 – 30,000	28	16.8
มากกว่า 30,001	2	1.2
ค่าต่ำสุด = 10,000	ค่าเฉลี่ย = 17,511.77	
ค่าสูงสุด = 44,667	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4093.689	
รายได้ทั้งหมดจากการปลูกยาสูบ(ปี2558)(บาท/ปี)		
ต่ำกว่า 50,000	11	6.6
50,001 – 100,000	57	34.1
100,001 – 150,000	47	28.1
150,001 – 200,000	35	21.0
มากกว่า 200,001	17	10.2
ค่าต่ำสุด = 30,000	ค่าเฉลี่ย = 125,722.69	
ค่าสูงสุด = 345,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 59090.444	

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลด้านต้นทุนในการผลิต และรายได้จากการปลูกยาสูบของเกษตรกร ดังนี้

ต้นทุนการปลูกยาสูบต่อไร่ เกษตรกร ร้อยละ 41.9 มีต้นทุนการผลิต ระหว่าง 24,001-26,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 37.1 มีต้นทุนการผลิต ระหว่าง 22,000 บาทหรือต่ำกว่า และร้อยละ 21.0 มีต้นทุนการผลิต ระหว่าง 22,000-24,000 บาท โดยมีต้นทุนการผลิตต่ำสุด 21,950 บาท และสูงสุด 25,950 บาท มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 23,454.77 บาท มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1346.195

รายได้จากการปลูกยาสูบต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 47.3 มีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 34.7 มีรายได้ 15,000 บาทหรือน้อยกว่า ร้อยละ 16.8 มีรายได้ ระหว่าง 20,001-30,000 บาท และร้อยละ 1.2 มีรายได้ 30,001 บาทหรือมากกว่า โดยมีได้ต่ำสุด 10,000 บาท และสูงสุด 44,667 บาท มีรายได้เฉลี่ย 17,511.77 บาท มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4093.689

รายได้จากการปลุกยาสูบต่อปี เกษตรกรร้อยละ 34.1 มีรายได้ระหว่าง 50,001-100,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 28.1 มีรายได้ ระหว่าง 100,001-150,000 บาท ร้อยละ 21.0 มีรายได้ ระหว่าง 150,001-200,000 บาท ร้อยละ 10.2 มีรายได้ 200,001 บาทหรือมากกว่า และ ร้อยละ 6.6 มีรายได้ 50,000 บาท หรือน้อยกว่า โดยมี ได้ต่ำสุด 30,000 บาท และสูงสุด 345,000 บาท มีรายได้เฉลี่ย 125,722.69บาท มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 59090.444

ตารางที่ 4.8 สภาพทางเศรษฐกิจด้านแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตร

n = 167		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งสินเชื่อเพื่อการปลุกยาสูบ		
ไม่กู้	15	9.0
กู้(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	152	91.0
ญาติพี่น้อง	17	10.2
เพื่อนบ้าน	6	3.6
กองทุนหมู่บ้าน	113	67.7
สหกรณ์การเกษตร	18	10.8
ธกส.	127	76.0
อื่นๆ	84	50.3

จากตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลด้านแหล่งสินเชื่อเพื่อการปลุกยาสูบของเกษตรกร ดังนี้

แหล่งสินเชื่อเพื่อการปลุกยาสูบ เกษตรกร ร้อยละ 9.0 ไม่กู้ยืมเงิน ร้อยละ 91.0 กู้ยืมเงิน โดยร้อยละ 76.0 กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมา ร้อยละ 67.7 กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 50.3 กู้ยืมจากแหล่งอื่นๆ ร้อยละ 10.8 กู้ยืมสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 10.2 กู้ยืมจากญาติพี่น้อง และร้อยละ 3.6 กู้ยืมจากเพื่อนบ้านตามลำดับ

ตอนที่ 2 สภาพการปลูกยาสูบของเกษตรกร

สภาพการผลิตใบยาสูบ เป็นการศึกษากิจกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติในการผลิตใบยาสูบของเกษตรกร ได้แก่ การเตรียมต้นกล้า การเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษาการเก็บใบยา การบ่มใบยา การคัดเกรดและอัดห่อ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตาราง ตารางที่ 4.9 การปฏิบัติด้านการเตรียมต้นกล้า การเตรียมดิน และการปลูก

ประเด็น	ปฏิบัติ	
	ร้อยละ	ระดับการปฏิบัติ
n = 167		
การเตรียมต้นกล้า		
หว่านเมล็ดยาสูบลงในวัสดุเพาะ เช่น ตะกร้า ถาดพลาสติก	84.4	มาก
มีการดูแล รักษาความสะอาดบริเวณแปลงเพาะกล้ายาสูบ	100.0	มากที่สุด
ใช้ถาดหลุมในการชำต้นกล้ายาสูบ	97.0	มากที่สุด
ตัดใบยาสูบในช่วงระยะต้นกล้า	98.2	มากที่สุด
การเตรียมพื้นที่ปลูกยาสูบ		
เลือกพื้นที่ปลูกยาสูบที่มีความอุดมสมบูรณ์	100.0	มากที่สุด
ไถเตรียมดิน ตากแดด ไถพรวน คลาดเก็บวัชพืชออกจากแปลง และปรับหน้าดิน	100.0	มากที่สุด
ขึ้นแปลงยาสูบเป็นแบบร่องคู่	98.2	มากที่สุด
ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 14-9-20 สูตร 14-14-20 หรือสูตร 6-12-24 ในอัตรา 100 กก./ไร่ หรือประมาณหลุมละ 30 กรัม รองก้นหลุมก่อนปลูก	100.0	มากที่สุด
การปลูกยาสูบ		
ปลูกต้นยาสูบ จำนวน 2500 -3000 ต้น/ไร่	73.7	ปานกลาง
ซ่อมต้นยาสูบที่ได้รับความเสียหายหลังปลูก	83.2	มาก
มีระยะปลูกที่เหมาะสม มีระยะระหว่างต้น 50 เซนติเมตร ระยะระหว่างแถว 110 เซนติเมตร	85.0	มาก

จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติของเกษตรกรด้านการเตรียมต้นกล้า การเตรียมพื้นที่ปลูกยาสูบ และการปลูกยาสูบ ปรากฏผลดังนี้

การเตรียมต้นกล้า พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดในเรื่อง การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณแปลงเพาะ การตัดใบยาสูบระยะต้นกล้า และการใช้ถาดหลุมชำต้นกล้า โดยมีค่าเฉลี่ย 100.0 98.2 และ 97.0 ตามลำดับ การปฏิบัติในระดับมากในเรื่อง หว่านเมล็ดลงในวัสดุเพาะ โดยมีค่าเฉลี่ย 84.4

การเตรียมพื้นที่ปลูกยาสูบ พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดในเรื่อง การเลือกพื้นที่ปลูกยาสูบที่มีความอุดมสมบูรณ์ การไถเตรียมดินตากแดด ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 14-9-20 สูตร 14-14-20 หรือสูตร 6-12-24 ในอัตรา 100 กก./ไร่ และการขึ้นแปลงยาสูบเป็นแบบร่องคู่ โดยมีค่าเฉลี่ย 100.0 100.0 100.0 และ 98.2 ตามลำดับ

การปลูกยาสูบ พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากในเรื่อง การปลูกยาสูบระยะปลูกที่เหมาะสม การช่อมต้นยาสูบที่ได้รับความเสียหายหลังปลูก โดยมีค่าเฉลี่ย 85.0 และ 82.3 ตามลำดับ มีการปฏิบัติในระดับปานกลางในเรื่อง การปลูกต้นยาสูบ จำนวน 2500 -3000 ต้น/ไร่ โดยมีค่าเฉลี่ย 73.7

ตารางที่ 4.10 วิธีการปฏิบัติด้านการดูแลรักษา และการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช

ประเด็น	ปฏิบัติ	
	ร้อยละ	ระดับการปฏิบัติ
การดูแลรักษา		
ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 27-0-0 หรือสูตร 30-0-0 อัตรา 50 กิโลกรัม/ไร่	100.0	มากที่สุด
กำจัดวัชพืชร่อนการใส่ปุ๋ย เพื่อให้วัชพืชรบกวนอาหารจากพืช	100.0	มากที่สุด
การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช		
เดินสำรวจโรคและแมลงในไร่ยาสูบก่อนฉีดพ่นสารเคมี	94.0	มากที่สุด
ใช้สารเคมีป้องกัน เมื่อพบการแพร่ระบาดของศัตรูพืชจำนวนมาก โดยเลือกใช้ตามชนิด ปริมาณ ตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด	95.8	มากที่สุด
สวมใส่อุปกรณ์ป้องกัน ในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมี และภายหลังจากพ่นสารเคมีมีการทำความสะอาดร่างกาย	89.8	มาก
ตอนยอดยาสูบโดยเหลือใบยาสูบไว้ 18-22 ใบ	85.6	มาก

จากตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติของเกษตรกรด้านการดูแลรักษา และการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ปรากฏผลดังนี้

การดูแลรักษา พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดในเรื่อง การใส่ปุ๋ยเคมี สูตร 27-0-0 หรือสูตร 30-0-0 และการกำจัดวัชพืชก่อนการใส่ปุ๋ย โดยมีค่าเฉลี่ย 100.0 และ 100.0

การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดในเรื่อง การใช้สารเคมีป้องกันเมื่อพบการแพร่ระบาดของศัตรูพืช และการเดินสำรวจโรคและแมลงใน ไร่ยาสูบก่อนฉีดพ่นสารเคมี โดยมีค่าเฉลี่ย 95.8 และ 94.0 ตามลำดับ มีการปฏิบัติในระดับมากในเรื่องของ การสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมี และการตอนยอดยาสูบโดยเหลือใบยาสูบไว้ 18-22 ใบ โดยมีค่าเฉลี่ย 89.8 และ 85.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 การปฏิบัติด้านการเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และการบันทึกข้อมูล

n = 167		
ประเด็น	ปฏิบัติ	
	ร้อยละ	ระดับการปฏิบัติ
การเก็บใบยาสูบ		
ใบยาสูบเมื่อต้นยาสูบมีอายุได้ 55-60 วัน เก็บเมื่อใบยาสูบแก่ได้ที่ หรือมีสีเหลืองปนเขียว หรือสีสะบั้นงา	100.0	มากที่สุด
แบ่งเก็บใบยาสูบ 3-4 ครั้ง	85.0	มาก
ไม่วางใบยาที่เก็บลงบนพื้นที่ไม่มีวัสดุรองรับและมีการป้องกันเศษกรวดทราย และเศษหญ้าติดไปกับใบยาสูบ	100.0	มากที่สุด
การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว		
ทำลายต้นยาสูบหลังเก็บเกี่ยวผลผลิตหมดแล้ว	100.0	มากที่สุด
คัดแยกเกรดใบยาสูบก่อนเสียบใบยา	100.0	มากที่สุด
ป้องกันสิ่งปลอมปนบริเวณเสียบใบยาสูบ	100.0	มากที่สุด
จัดเตรียมโรงบ่มใบยาสูบให้เพียงพอกับจำนวนไร่ปลูกใบยาสูบ	92.8	มากที่สุด
ไม่นำใบยาสูบบมาตากแดด	83.2	มาก
ดูแลความสะอาดบริเวณโรงบ่ม	100.0	มากที่สุด
ไม่ทำความชื้นใบยาสูบ เช่น ใช้น้ำรดน้ำ กระบอกฉีดน้ำ พ่นใบยาสูบ	92.2	มากที่สุด
คัดแยกเกรดของใบยาสูบเช่น ตำแหน่ง สีและเนื้อใบยา ก่อนเข้าก่า	100.0	มากที่สุด
น้ำหนักใบยาสูบที่อัดห่อแล้วมีน้ำหนัก 55-65 กิโลกรัม	92.8	มากที่สุด
มีการปลูกพืชหมุนเวียน	100.0	มากที่สุด

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประเด็น	n = 167	
	ร้อยละ	ระดับการปฏิบัติ
การบันทึกข้อมูล		
บันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานในขั้นตอนการผลิตยาสูบทุกระยะ	60.5	น้อย

จากตารางที่ 4.11 แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติของเกษตรกรด้านการเก็บเกี่ยว วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว และการบันทึกข้อมูลปรากฏผลดังนี้

การเก็บใบยาสูบ พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดในเรื่องการเก็บใบยาสูบเมื่อต้นยาสูบมีอายุได้ 55-60 วัน และการป้องกันเศษกรวด ทราช และเศษหญ้าติดไปกับใบยาสูบ โดยมีค่าเฉลี่ย 100.0 และ 100.0 มีการปฏิบัติระดับมากในเรื่องการแบ่งเก็บใบยาสูบ 3-4 ครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย 85.0

การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดในเรื่องการทำลายต้นยาสูบหลังการเก็บเกี่ยว การคัดเกรดใบยาสูบก่อนเลียบใบยา การป้องกันสิ่งปลอมปนบริเวณเลียบใบยา การดูแลความสะอาดบริเวณโรงบ่มใบยา การคัดเกรดของใบยาตามตำแหน่ง การปลุกพืชหมุนเวียน การจัดเตรียมโรงบ่มให้เพียงพอ การไม่ทำความชื้นใบยา และการอัดห่อใบยาใบยา 55-65 กิโลกรัม โดยมีค่าเฉลี่ย 100.0 100.0 100.0 100.0 100.0 100.0 92.8 92.8 และ 92.8 การปฏิบัติในระดับมากในเรื่องการไม่นำใบยาสูบตากแดด โดยมีค่าเฉลี่ย 83.2

การบันทึกข้อมูล พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติในเรื่องของการบันทึกข้อมูลในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 60.5

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกโยธาสูบของเกษตรกร

3.1 ปัญหาในการปลูกโยธาสูบของเกษตรกร เป็นการศึกษาปัญหาในด้านต่างๆ ในการ ปลูกโยธาสูบของเกษตรกร ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการการปลูกโยธาสูบ ปัจจัยการผลิต การตลาด และ ภัยธรรมชาติ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตาราง

ตารางที่ 4.12 ปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตโยธาสูบ

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					\bar{X}	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
n = 167							
1. พันธุ์							
1.1 ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดี	14 (8.4)	46 (27.5)	79 (47.3)	28 (16.8)	0 (0.0)	3.28	ปานกลาง
1.2 เมล็ดพันธุ์มีเปอร์เซ็นต์ความงอกต่ำ	0 (0.0)	121 (72.5)	32 (19.2)	14 (8.4)	0 (0.0)	3.64	มาก
2. การเตรียมต้นกล้า							
2.1 เมล็ดหว่านแล้วไม่งอก	68 (4.07)	55 (32.9)	44 (26.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.14	มาก
2.2 เกิดโรครยะต้นกล้า	0 (0.0)	78 (46.7)	67 (40.1)	14 (8.4)	8 (4.8)	3.29	ปานกลาง
3. การเตรียมดิน							
3.1 ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	0 (0.0)	54 (32.3)	57 (34.2)	44 (26.3)	12 (7.2)	2.92	ปานกลาง
4. การดูแลรักษา							
4.1 ต้นกล้าขาดน้ำหลังย้ายปลูก	0 (0.0)	0 (0.0)	129 (77.2)	26 (15.6)	12 (7.2)	2.70	ปานกลาง

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					\bar{X}	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
4.2 พื้นที่ปลูกยาสูบมีวัชพืช หนาแน่น	0 (0.0)	37 (22.2)	102 (61.1)	28 (16.7)	0 (0.0)	3.05	ปานกลาง
4.3 ยาสูบเสียหายจากโรคและ แมลง ศัตรูพืช	0 (0.0)	91 (54.5)	76 (45.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.54	มาก
4.4 ขาดความรู้ความเข้าใจในการ ป้องกันกำจัด โรคและแมลง ศัตรูพืช	0 (0.0)	0 (0.0)	43 (25.7)	102 (61.1)	22 (13.2)	2.13	น้อย
4.5 ขาดความรู้ความเข้าใจด้าน การใส่ปุ๋ย	0 (0.0)	0 (0.0)	21 (12.5)	110 (65.9)	36 (21.6)	1.91	น้อย
5.การเก็บและปมใบยาสูบ							
5.1 ขาดแคลนแรงงานในการเก็บ เกี่ยวผลผลิต	0 (0.0)	7 (4.2)	52 (31.1)	101 (60.5)	7 (4.2)	2.35	น้อย
5.2 ขาดความรู้ความเข้าใจด้าน ระยะเก็บใบยาที่เหมาะสม	0 (0.0)	0 (0.0)	31 (18.6)	130 (77.8)	6 (3.6)	2.15	น้อย
5.3 โรงปมไม่เพียงพอต่อการปม ใบยา	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	68 (40.7)	99 (59.3)	1.41	น้อยที่สุด
6.การคัดเกรด เข้าก่าและอัดห่อ							
6.1 ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การแยกเกรดใบยาสูบ	6 (3.6)	107 (64.2)	54 (32.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.71	มาก
6.2 ใบยาสูบมีความชื้นสูง	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	67 (40.1)	100 (59.9)	1.40	น้อยที่สุด
6.3 ใบยาสูบไม่มีความชื้นเข้าก่า ไม่ได้	0 (0.0)	84 (50.3)	83 (49.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.50	มาก
7.ปัญหาด้านอื่นๆ							
7.1 ฝนตกน้ำท่วมขัง	0 (0.0)	65 (38.9)	102 (61.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.39	มาก
7.2 ฝนทิ้งช่วง	0 (0.0)	9 (5.4)	115 (68.8)	24 (14.4)	19 (11.4)	2.68	ปานกลาง

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 167

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					\bar{X}	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
7.3 โรคและแมลงศัตรูพืช ระบาด	72 (43.1)	65 (38.9)	30 (18.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.25	มากที่สุด
7.4 ปุ๋ย/สารเคมีมีราคาแพง	30 (18.0)	39 (23.4)	83 (49.6)	15 (9.0)	0 (0.0)	3.50	มาก
7.5 ขาดแคลนแรงงาน	25 (15.0)	21 (12.6)	95 (56.8)	12 (7.2)	14 (8.4)	3.19	ปานกลาง
7.6 ค่าจ้างแรงงานสูง	19 (11.4)	31 (18.6)	49 (29.3)	37 (22.2)	31 (18.5)	2.82	ปานกลาง
7.7 ค่าเช่าพื้นที่ทำยาสูบ สูงขึ้น	35 (21.0)	40 (24.0)	92 (55.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.66	มาก
7.8 ขาดเงินทุน	24 (14.4)	51 (30.5)	75 (44.9)	17 (10.2)	0 (0.0)	3.49	มาก
7.9 ได้รับการส่งเสริมจาก เจ้าหน้าที่น้อย	0 (0.0)	37 (22.1)	122 (73.1)	8 (4.8)	0 (0.0)	3.17	ปานกลาง
7.10 ช่องทางติดต่อ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่สะดวก	0 (0.0)	64 (38.3)	80 (47.9)	23 (13.8)	0 (0.0)	3.25	ปานกลาง
7.11 ขาดโอกาสในการรับรู้ ข่าวสารของหน่วยงาน ราชการ	0 (0.0)	0 (0.0)	106 (63.5)	55 (32.9)	6 (3.6)	2.60	น้อย

จากตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นถึงระดับปัญหาของเกษตรกรในด้านความรู้เกี่ยวกับกาผลิตยาสูบในด้านต่างๆปรากฏผลดังนี้

พันธุ์ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านพันธุ์ในระดับมากในเรื่อง เมล็ดพันธุ์มีเปอร์เซ็นต์ความงอกต่ำโดยมีค่าเฉลี่ย 3.64 มีปัญหาในระดับปานกลางในเรื่อง ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดี โดยมีค่าเฉลี่ย 3.28

การเตรียมต้นกล้า พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการเตรียมต้นกล้าในระดับมากในเรื่อง เมล็ดหวานแล้วไม่งอก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.14 มีปัญหาในระดับปานกลางในเรื่อง เกิดโรคในระยะต้นกล้า โดยมีค่าเฉลี่ย 3.29

การเตรียมดิน พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการเตรียมดินในระดับปานกลางในเรื่อง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.92

การดูแลรักษา พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการดูแลรักษาในระดับมากในเรื่อง ยาสูบเสียหายจากโรคและแมลงศัตรูพืช โดยมีค่าเฉลี่ย 3.54 ในระดับปานกลางในเรื่อง พื้นที่ปลูกมีวัชพืชนานาแน่น และต้นกล้ายาสูบเสียหายหลังย้ายปลูก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.05 และ 2.70 ตามลำดับ ในระดับน้อยในเรื่อง ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช และขาดความรู้ความเข้าใจด้านการใส่ปุ๋ย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.13 และ 1.91 ตามลำดับ

การเก็บและบ่มใบยาสูบ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการดูแลรักษาในระดับน้อยในเรื่อง ขาดแคลนแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต และขาดความรู้ความเข้าใจด้านระยะการเก็บใบยาที่เหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ย 2.35 และ 2.15 ตามลำดับ ในระดับน้อยที่สุดในเรื่อง โรงบ่มไม่เพียงพอต่อการบ่มใบยา โดยมีค่าเฉลี่ย 1.41

ปัญหาด้านอื่นๆ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับมากที่สุดในเรื่อง โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.25 ในระดับมากในเรื่อง ค่าเช่าพื้นที่ทำยาสูบแพง ปุ๋ยและสารเคมีราคาแพง ขาดเงินทุน และฝนตกน้ำท่วมขัง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.66 3.50 3.49 และ 3.39 ตามลำดับ ในระดับปานกลาง ได้แก่ ช่องทางติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่สะดวก ขาดแคลนแรงงาน ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่น้อย ค่าจ้างแรงงานสูง และฝนทิ้งช่วง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.25 3.19 3.47 2.82 และ 3.68 ตามลำดับ ในระดับน้อยในเรื่อง ขาดโอกาสในการรับรู้ข่าวสารของหน่วยงานราชการ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.60

3.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการปลูกยาสูบของเกษตรกร ได้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.2.1 ปุ๋ย/สารเคมีมีราคาแพง เกษตรกร 102 ราย ร้อยละ 61.08 ให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยแก้ปัญหาเรื่องราคาค่าปุ๋ยและสารเคมีแพง เพื่อลดต้นทุนในการผลิตยาสูบ

3.2.2 โรคและแมลงศัตรูพืช เกษตรกร 84 ราย ร้อยละ 50.30 ให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้ในเรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมในการปลูกยาสูบของเกษตรกร

ความต้องการการส่งเสริมในการปลูกยาสูบของเกษตรกร เป็นการศึกษาความต้องการด้านการส่งเสริมของเกษตรกร ได้แก่ ด้านความรู้เกี่ยวกับการปลูกยาสูบด้านช่องทางในการส่งเสริม การเกษตร ด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร และ ด้านการให้บริการและการสนับสนุน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังตาราง

ตารางที่ 4.13 ความต้องการการส่งเสริมในการปลูกยาสูบของเกษตรกร

n = 167

เนื้อหาความรู้	ระดับความต้องการ					\bar{X}	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1.พันธุ์	125 (74.9)	36 (21.6)	5 (3.0)	0 (0.0)	1 (0.6)	4.70	มากที่สุด
2. การเตรียมกล้า	118 (70.7)	36 (21.6)	13 (7.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.63	มากที่สุด
3. การเตรียมดิน	116 (69.5)	38 (22.8)	13 (7.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.62	มากที่สุด
4. การปลูก	104 (62.3)	44 (26.3)	19 (11.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.51	มากที่สุด
5. การดูแลรักษา	111 (66.5)	40 (24.0)	16 (9.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.57	มากที่สุด
6. การเก็บใบยา	118 (70.7)	43 (25.7)	6 (3.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.67	มากที่สุด
7. การบ่มใบยา	59 (35.3)	69 (41.3)	33 (19.8)	6 (3.6)	0 (0.0)	4.08	มาก
8. การตัดเกรดและการอัดท่อ	69 (41.3)	60 (35.9)	26 (15.6)	12 (7.2)	0 (0.0)	4.11	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับการปลูกยาสูบในระดับมากที่สุดในเรื่อง พันธุ์ การเก็บใบยา การเตรียมกล้ายาสูบ การเตรียมดิน การ

ดูแลรักษา และการปลูก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.70 4.67 4.63 4.62 4.57 และ 4.51 ตามลำดับ ในระดับมาก
ในเรื่องการคัดเกรดและอัดห่อ การบ่มใบยา โดยมีค่าเฉลี่ย 4.11 และ 4.08 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ความต้องการการส่งเสริมด้านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร

n = 167

เนื้อหาความรู้	ช่องทางในการส่งเสริมการเกษตร(\bar{X} /ความหมาย)								
	สื่อบุคคล		สื่อสิ่งพิมพ์				สื่ออิเล็กทรอนิกส์		
	ราชการ	เอกชน	คู่มือ	แผ่นพับ	โปสเตอร์	วิทยุ	วิดีโอ	โทรทัศน์	อินเทอร์เน็ต
1.พันธุ์	4.75	4.81	4.51	4.57	4.13	3.76	3.38	2.89	3.85
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
2.การเตรียมดินกล้า	4.62	4.66	4.62	4.57	4.02	4.05	3.61	3.22	3.65
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
3.การเตรียมดิน	4.65	4.68	4.49	4.54	4.06	3.94	3.63	3.19	3.90
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
4.การปลูก	4.50	4.61	4.53	4.32	3.90	3.72	3.39	3.06	4.03
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
5.การดูแลรักษา	4.41	4.40	4.38	4.26	4.22	3.56	3.20	2.93	3.96
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
6.การเก็บใบชา	4.51	4.47	4.31	4.19	4.01	3.40	3.35	3.20	4.06
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
7.การบ่มใบชา	4.65	4.69	4.65	4.49	4.02	3.92	3.56	3.08	3.84
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
8.การคัดเกรดและการอัดห่อ	4.57	4.68	4.51	4.41	4.11	3.71	3.33	2.81	3.96
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
\bar{X} /ความหมาย	4.58	4.62	4.50	4.42	4.06	3.76	3.43	3.05	3.91
ความหมาย	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก

จากตารางที่ 4.14 แสดงให้เห็นความต้องการการส่งเสริมด้านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร ดังนี้

1) **พันธุ์** ช่องทางการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการในระดับมากที่สุดผ่านทาง บุคคลเอกชน บุคคลราชการ แผ่นพับ และคู่มือ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.81 4.75 4.57 และ 4.51 ตามลำดับ ในระดับมากผ่านทาง ไปสเตอร์ อินเทอร์เน็ตและวิทยุ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.13 3.85 และ 3.76 ตามลำดับ ในระดับปานกลางผ่านทาง วีดีโอและโทรทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.38 และ 2.89 ตามลำดับ

2) **การเตรียมต้นกล้า** ช่องทางการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการในระดับมากที่สุดผ่านทาง บุคคลเอกชน บุคคลราชการ คู่มือ และแผ่นพับ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.66 4.62 4.62 และ 4.57 ตามลำดับ ในระดับมากผ่านทาง วิทยุ ไปสเตอร์ อินเทอร์เน็ตและวีดีโอ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.05 4.02 3.65 และ 3.61 ตามลำดับ ในระดับปานกลางผ่านทาง โทรทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.22

3) **การเตรียมดิน** ช่องทางการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการในระดับมากที่สุดผ่านทาง บุคคลเอกชน บุคคลราชการ แผ่นพับ และคู่มือ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.68 4.65 4.54 และ 4.49 ตามลำดับ ในระดับมากผ่านทาง ไปสเตอร์ วิทยุ อินเทอร์เน็ตและวีดีโอ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.06 3.94 3.90 และ 3.63 ตามลำดับ ในระดับปานกลางผ่านทาง โทรทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.19

4) **การปลูก** ช่องทางการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการในระดับมากที่สุดผ่านทาง บุคคลเอกชน คู่มือ บุคคลราชการ และแผ่นพับ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.61 4.53 4.50 และ 4.32 ตามลำดับ ในระดับมากผ่านทาง อินเทอร์เน็ต ไปสเตอร์ วิทยุ และวีดีโอ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.03 3.90 3.72 และ 3.39 ตามลำดับ ในระดับปานกลางผ่านทาง โทรทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.06

5) **การดูแลรักษา** ช่องทางการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการในระดับมากที่สุดผ่านทาง บุคคลราชการ บุคคลเอกชน คู่มือ แผ่นพับ และ ไปสเตอร์ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.41 4.40 4.38 4.26 และ 4.22 ตามลำดับ ในระดับมากผ่านทาง อินเทอร์เน็ต และวิทยุ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.96 และ 3.56 ตามลำดับ ในระดับปานกลางผ่านทาง วีดีโอ และโทรทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.20 และ 2.93 ตามลำดับ

6) **การเก็บเกี่ยว** ช่องทางการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการในระดับมากที่สุดผ่านทาง บุคคลราชการ บุคคลเอกชน และคู่มือ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.51 4.47 และ 4.13 ตามลำดับ ในระดับมากผ่านทาง แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต และ ไปสเตอร์ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.19 4.06 และ 4.01 ตามลำดับ ในระดับปานกลางผ่านทาง วิทยุ วีดีโอ และโทรทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.40 3.35 และ 3.20 ตามลำดับ

7) **การแปรรูป** ช่องทางการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการในระดับมากที่สุดผ่านทาง บุคคลเอกชน บุคคลราชการ คู่มือ และแผ่นพับ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.69 4.65 4.65 และ 4.49 ตามลำดับ ในระดับมากผ่านทาง ไปสเตอร์ วิทยุ อินเทอร์เน็ตและวีดีโอ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.02 3.92 3.84 และ 3.56 ตามลำดับ ในระดับปานกลางผ่านทาง โทรทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.08

8) การเข้าถึงและอัดห่อ ช่องทางการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการในระดับมากที่สุด ผ่านทางบุคคลเอกชน บุคคลราชการ กลุ่มี้อ และแผ่นพับ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.68 4.57 4.51 และ 4.41 ตามลำดับ ในระดับมากผ่านทางโปสเตอร์ อินเทอร์เน็ตและวิทยุ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.11 3.96 และ 3.71 ตามลำดับ ในระดับปานกลางผ่านทางวิดีโอ และโทรทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.33 และ 2.81 ตามลำดับ

จากการศึกษาความต้องการส่งเสริมด้านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร พบว่า ช่องทางในการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการในภาพรวมระดับมากที่สุด ผ่านทางบุคคลเอกชน บุคคลราชการ กลุ่มี้อ และแผ่นพับ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.62 4.58 4.50 และ 4.42 ตามลำดับ ในระดับมากผ่านทางโปสเตอร์ อินเทอร์เน็ต วิทยุ และวิดีโอ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.06 3.91 3.76 และ 3.43.ตามลำดับ ในระดับปานกลางผ่านทางโทรทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.05

ตารางที่ 4.15 ความต้องการวิธีการส่งเสริมในการปลูกยาสูบของเกษตรกร

n = 167

เนื้อหาความรู้	วิธีการส่งเสริมการเกษตร(\bar{X} /ความหมาย)			
	การให้คำแนะนำ	การฝึกอบรม	การสาธิต	การศึกษาดูงาน
1.พันธุ์	4.77 มากที่สุด	4.40 มากที่สุด	4.46 มากที่สุด	4.65 มากที่สุด
2.การเตรียมต้นกล้า	4.56 มากที่สุด	4.49 มากที่สุด	4.39 มากที่สุด	4.60 มากที่สุด
3.การเตรียมดิน	4.32 มากที่สุด	4.51 มากที่สุด	4.25 มากที่สุด	4.33 มากที่สุด
4.การปลูก	4.77 มากที่สุด	4.72 มากที่สุด	4.16 มาก	4.32 มากที่สุด
5.การดูแลรักษา	4.69 มากที่สุด	4.76 มากที่สุด	4.37 มากที่สุด	4.17 มาก
6.การเก็บใบยา	4.54 มากที่สุด	4.63 มากที่สุด	4.09 มาก	4.07 มาก
7.การบ่มใบยา	4.46 มากที่สุด	4.43 มากที่สุด	4.19 มาก	4.23 มากที่สุด
8.การคัดเกรดและการ อัดห่อ	4.74 มากที่สุด	4.56 มากที่สุด	4.31 มากที่สุด	4.41 มากที่สุด
\bar{X} / ความหมาย	4.61 มากที่สุด	4.56 มากที่สุด	4.28 มากที่สุด	4.35 มากที่สุด

จากตารางที่ 4.15 แสดงให้เห็นถึงความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร ดังนี้

1) **พันธุ์** วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ต้องการในระดับมากที่สุดในรูปแบบการให้คำแนะนำ การศึกษาดูงาน การจัดแปลงสาธิตและการฝึกอบรม โดยมีค่าเฉลี่ย 4.77 4.65 4.46 และ 4.40 ตามลำดับ

2) **การเตรียมต้นกล้า** วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ต้องการในระดับมากที่สุดในรูปแบบการศึกษาดูงาน ให้คำแนะนำ การฝึกอบรมและการจัดแปลงสาธิต โดยมีค่าเฉลี่ย 4.60 4.56 4.49 และ 4.39 ตามลำดับ

3) **การเตรียมดิน** วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ต้องการในระดับมากที่สุดในรูปแบบการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การให้คำแนะนำ และการจัดแปลงสาธิต และการศึกษาดูงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.51 4.33 4.32 และ 4.25 ตามลำดับ

4) **การปลูก** วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ต้องการในระดับมากที่สุดในรูปแบบการให้คำแนะนำ การฝึกอบรม และการศึกษาดูงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.77 4.72 และ 4.32 ตามลำดับ และในระดับมากในรูปแบบการจัดแปลงสาธิต โดยมีค่าเฉลี่ย 4.16

5) **การดูแลรักษา** วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ต้องการในระดับมากที่สุดในรูปแบบการฝึกอบรม การให้คำแนะนำ และการจัดแปลงสาธิต โดยมีค่าเฉลี่ย 4.76 4.69 และ 4.37 ตามลำดับ และในระดับมากในรูปแบบการศึกษาดูงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.17

6) **กรเก็บใบยา** วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ต้องการในระดับมากที่สุดในรูปแบบการฝึกอบรม การให้คำแนะนำ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.63 และ 4.54 ตามลำดับ และในระดับมากในรูปแบบการจัดแปลงสาธิตและการศึกษาดูงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.09 และ 4.07 ตามลำดับ

7) **การบ่มใบยา** วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ต้องการในระดับมากที่สุดในรูปแบบการให้คำแนะนำ การฝึกอบรม และศึกษาดูงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.46 4.43 และ 4.23 ตามลำดับ และในระดับมากในรูปแบบการจัดแปลงสาธิต โดยมีค่าเฉลี่ย 4.19

8) **การคัดเกรดและการอัดห่อ** วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ต้องการในระดับมากที่สุดในรูปแบบการให้คำแนะนำ การฝึกอบรม การจัดแปลงสาธิต และการศึกษาดูงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.47 4.56 4.19 และ 4.41 ตามลำดับ

จากการศึกษาความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร พบว่า วิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการในภาพรวมระดับมากที่สุดในรูปแบบการให้คำแนะนำ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการจัดแปลงสาธิต โดยมีค่าเฉลี่ย 4.61 4.56 4.35 และ 4.28 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 ความต้องการการส่งเสริมด้านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร

n = 167

เนื้อหาความรู้	ช่องทางในการส่งเสริมการเกษตร(\bar{X} /ความหมาย)								
	สื่อบุคคล			สื่อสิ่งพิมพ์				สื่ออิเล็กทรอนิกส์	
	ราชการ	เอกชน	คู่มือ	แผ่นพับ	โปสเตอร์	วิทยุ	วิดีโอ	โทรทัศน์	อินเทอร์เน็ต
1.พันธุ์	4.75	4.81	4.51	4.57	4.13	3.76	3.38	2.89	3.85
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
2.การเตรียมดินกล้า	4.62	4.66	4.62	4.57	4.02	4.05	3.61	3.22	3.65
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
3.การเตรียมดิน	4.65	4.68	4.49	4.54	4.06	3.94	3.63	3.19	3.90
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
4.การปลูก	4.50	4.61	4.53	4.32	3.90	3.72	3.39	3.06	4.03
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
5.การดูแลรักษา	4.41	4.40	4.38	4.26	4.22	3.56	3.20	2.93	3.96
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
6.การเก็บเกี่ยว	4.51	4.47	4.31	4.19	4.01	3.40	3.35	3.20	4.06
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

n = 167

เนื้อหาความรู้	ช่องทางในการส่งเสริมการเกษตร(\bar{X} /ความหมาย)								
	สื่อบุคคล			สื่อสิ่งพิมพ์				สื่ออิเล็กทรอนิกส์	
	ราชการ	เอกชน	คู่มือ	แผ่นพับ	โปสเตอร์	วิทยุ	วิดีโอ	โทรทัศน์	อินเทอร์เน็ต
7.การบ่มใบยา	4.65	4.69	4.65	4.49	4.02	3.92	3.56	3.08	3.84
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
8.การคัดเกรดและการอัดห่อ	4.57	4.68	4.51	4.41	4.11	3.71	3.33	2.81	3.96
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
\bar{X} / ความหมาย	4.58	4.62	4.50	4.42	4.06	3.76	3.43	3.05	3.91
	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง สภาพการปลูกยาสูบของเกษตรกรในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญ จำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา (1)สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบ ในตำบลวังทองอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย (2) เพื่อศึกษาสภาพการผลิตยาสูบของเกษตรกรใน ตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย (3)เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตยาสูบใน ตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรงจังหวัดสุโขทัย (4)เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกยาสูบของเกษตรกรใน ตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกยาสูบในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย จากข้อมูลการปลูกยาสูบในฤดูกาล 2557/2558 โรงงานยาสูบ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 911 รายโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจากสูตรของ Taro Yamanae โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 7 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 167 ราย สุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย โดยการจับสลากรายชื่อเกษตรกร ที่ใช้ในการศึกษาตามสัดส่วนของแต่ละหมู่บ้าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เกษตรกรด้วยตนเอง ช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม 2559 ถึงเดือนมิถุนายน 2559 และนำข้อมูลที่

ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) สภาพพื้นฐานทางสังคมพบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.86 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.31 คน มีประสบการณ์ในการปลูกใบยาสูบเฉลี่ย 27.26 ปี เกษตรกรทั้งหมดได้เข้าร่วมประชุมและอบรมเกี่ยวกับการปลูกใบยาสูบ และได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

2) สภาพพื้นฐานเศรษฐกิจ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และประกอบอาชีพอื่น ๆ รองลงมา ได้แก่ รับจ้างทั่วไป ค้าขาย และรับราชการ มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.51 คน มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 10.98 ไร่ ลักษณะการถือครองพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 63.5 มีพื้นที่เป็นของตนเอง พื้นที่เป็นของตนเองเฉลี่ย 8.82 ไร่ เช่าพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 7.40 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตร (ทำฟริ/ที่ดินสาธารณะประโยชน์) เฉลี่ย 8 ไร่ มีพื้นที่ปลูกยาสูบเฉลี่ย 7.18 ไร่ ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกยาสูบเป็นของตนเองเฉลี่ย 3.35 ไร่ เช่าพื้นที่ปลูกยาสูบเฉลี่ย 5.40 ไร่ มีพื้นที่ทำปลูกยาสูบ (ทำฟริ/ที่ดินสาธารณะประโยชน์) เฉลี่ย 5.63 มีต้นทุนการผลิตยาสูบต่อไร่เฉลี่ย 23,454.77 บาท มีรายได้จากการผลิตยาสูบต่อไร่ เฉลี่ย 17,511.77 บาท มีรายได้จากการผลิตยาสูบต่อปี เฉลี่ย 125,722.69 บาท แหล่งเงินซื้อการผลิตยาสูบส่วนมากกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

1.3.2 สภาพการผลิตยาสูบของเกษตรกร

จากการศึกษาการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตยาสูบของเกษตรกร ได้แก่ การเตรียมต้นกล้า การเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา การเก็บใบยา การบ่มใบยา การคัดเกรดและอัดห่อ ดังนี้

การเตรียมต้นกล้า พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดในเรื่อง การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณแปลงเพาะ การตัดใบยาสูบระยะต้นกล้า และการใช้ถาดหลุมชำต้นกล้า โดยมีค่าเฉลี่ย 100.0 98.2 และ 97.0 ตามลำดับ การปฏิบัติในระดับมากในเรื่อง หว่านเมล็ดลงในวัสดุเพาะ โดยมีค่าเฉลี่ย 84.4

การเตรียมพื้นที่ปลูกยาสูบ พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดในเรื่อง การเลือกพื้นที่ปลูกยาสูบที่มีความอุดมสมบูรณ์ การไถเตรียมดินตากแดด ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 14-9-20 สูตร 14-14-20 หรือสูตร 6-12-24 ในอัตรา 100 กก./ไร่ และการขึ้นแปลงยาสูบเป็นแบบร่องคู่ โดยมีค่าเฉลี่ย 100.0 100.0 100.0 และ 98.2 ตามลำดับ

การปลูกยาสูบ พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากในเรื่อง การปลูกยาสูบระยะปลูกที่เหมาะสม การซ่อมต้นยาสูบที่ได้รับความเสียหายหลังปลูก โดยมีค่าเฉลี่ย 85.0 และ 82.3 ตามลำดับ มีการปฏิบัติในระดับปานกลางในเรื่อง การปลูกต้นยาสูบ จำนวน 2500 -3000 ต้น/ไร่ โดยมีค่าเฉลี่ย 73.7

การดูแลรักษา พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดในเรื่อง การใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 27-0-0 หรือสูตร 30-0-0 และการกำจัดวัชพืชก่อนการใส่ปุ๋ย เพื่อไม่ให้ วัชพืชแย่งธาตุอาหารจากพืช โดยมีค่าเฉลี่ย 100.0 และ 100.0

การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดในเรื่อง การใช้สารเคมีป้องกันเมื่อพบการแพร่ระบาดของศัตรูพืช และการเดินสำรวจโรคและแมลงในไร่ยาสูบก่อนฉีดพ่นสารเคมี โดยมีค่าเฉลี่ย 95.8 และ 94.0 ตามลำดับ มีการปฏิบัติในระดับมากในเรื่องของ การสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมี และการตอนยอดยาสูบ โดยเหลือใบยาสูบไว้ 18-22 ใบ โดยมีค่าเฉลี่ย 89.8 และ 85.6 ตามลำดับ

การเก็บใบยาสูบ พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดในเรื่อง การเก็บใบยาสูบเมื่อต้นยาสูบมีอายุได้ 55-60 วัน และการป้องกันเศษกรวด ทราช และเศษหญ้าติดไปกับใบยาสูบ โดยมีค่าเฉลี่ย 100.0 และ 100.0 มีการปฏิบัติระดับมากในเรื่องการแบ่งเก็บใบยาสูบ 3-4 ครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย 85.0

การจัดการหลังเก็บเกี่ยว พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดในเรื่องการทำลายต้นยาสูบหลังการเก็บเกี่ยว การคัดเกรดใบยาสูบก่อนเลียบใบยา การป้องกันสิ่งปลอมปนบริเวณเลียบใบยา การดูแลความสะอาดบริเวณ โรงบ่มใบยา การคัดเกรดของใบยาตามตำแหน่ง การปลูกพืชหมุนเวียน การจัดเตรียมโรงบ่มให้เพียงพอ การไม่ทำความชื้นใบยา และการอัดห่อใบยาใบยา 55-65 กิโลกรัม โดยมีค่าเฉลี่ย 100.0 100.0 100.0 100.0 100.0 100.0 92.8 92.8 และ 92.8 การปฏิบัติในระดับมากในเรื่องการไม่นำใบยาสูบตากแดด โดยมีค่าเฉลี่ย 83.2

การบันทึกข้อมูล เกษตรกรมีการปฏิบัติในเรื่องของการบันทึกข้อมูลในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 60.5

1.3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกใบยาสูบของเกษตรกร

1) ปัญหาของเกษตรกร

(1) ด้านพันธุ์ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านพันธุ์ในระดับมากในเรื่อง เมล็ดพันธุ์มีเปอร์เซ็นต์ความงอกต่ำ มีปัญหาในระดับปานกลางในเรื่อง ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดี

(2) ด้านการเตรียมต้นกล้า พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการเตรียมต้นกล้าในระดับมากในเรื่อง เมล็ดหว่านแล้วไม่งอก มีปัญหาในระดับปานกลางในเรื่อง เกิดโรคในระยะต้นกล้า

(3) ด้านการเตรียมดินพบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการเตรียมดินในระดับปานกลางในเรื่องดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

(4) ด้านการดูแลรักษา พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการดูแลรักษาในระดับมากในเรื่องยาสูบเสียหายจากโรคและแมลงศัตรูพืช ในระดับปานกลางในเรื่อง พื้นที่ปลูกมีวัชพืชนานาแน่น และต้นกล้ายาสูบเสียหายหลังย้ายปลูก ในระดับน้อยในเรื่องขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช และขาดความรู้ความเข้าใจด้านการใส่ปุ๋ย

(5) ด้านการเก็บและบ่มใบยาสูบ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการดูแลรักษาในระดับน้อยในเรื่องขาดแคลนแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต และขาดความรู้ความเข้าใจด้านระยะเวลาเก็บใบยาที่เหมาะสม ในระดับน้อยที่สุดในเรื่องโรงบ่มไม่เพียงพอต่อการบ่มใบยา

(6) ปัญหาด้านอื่นๆ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับมากที่สุดในเรื่อง โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด ในระดับมากในเรื่องค่าเช่าพื้นที่ทำยาสูบแพง ปุ๋ยและสารเคมีราคาแพง ขาดเงินทุน และฝนตกน้ำท่วมขัง ในระดับปานกลาง ได้แก่ ช่องทางติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่สะดวก ขาดแคลนแรงงาน ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่น้อย ค่าจ้างแรงงานสูง และฝนทิ้งช่วง ในระดับน้อยในเรื่องขาดโอกาสในการรับรู้ข่าวสารของหน่วยงานราชการ

2) ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการปลูกยาสูบของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร 102 ราย ร้อยละ 61.08 เสนอแนะให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยแก้ปัญหาเรื่องราคาค่าปุ๋ยและสารเคมีแพง เพื่อลดต้นทุนในการผลิตยาสูบ รองลงมาเกษตรกร 84 ราย ร้อยละ 50.30 เสนอแนะให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้ในเรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช

1.3.4 ความต้องการการส่งเสริมในการปลูกยาสูบของเกษตรกร

1) ด้านความรู้เกี่ยวกับการปลูกยาสูบ พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับการปลูกยาสูบในระดับมากที่สุดในเรื่อง พันธุ์ การเก็บใบยา การเตรียมกล้ายาสูบ การเตรียมดิน การดูแลรักษา และการปลูก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.70 4.67 4.63 4.62 4.57 และ 4.51 ตามลำดับ ในระดับมากในเรื่องการคัดเกรดและอัดห่อ การบ่มใบยา โดยมีค่าเฉลี่ย 4.11 และ 4.08 ตามลำดับ

2) ด้านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเกษตรในภาพรวมระดับมากที่สุด ผ่านทาง บุคคลเอกชน บุคคลราชการ คู่มือ และแผ่นพับ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.62 4.58 4.50 และ 4.42 ตามลำดับ ในระดับมากผ่านทางโปสเตอร์ อินเทอร์เน็ต วิทยุ และวีดีโอ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.06 3.91 3.76 และ 3.43 ตามลำดับ ในระดับปานกลางผ่านทางโทรทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.05

3)ด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรในภาพรวมระดับมากที่สุดในรูปแบบการให้คำแนะนำ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการจัดแปลงสาธิต โดยมีค่าเฉลี่ย 4.61 4.56 4.35 และ 4.28 ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิตใบยาสูบ ปัญหา และข้อเสนอแนะ และความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย มีประเด็นที่ควรอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.86 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.31 คน มีประสบการณ์ในการปลูกใบยาสูบเฉลี่ย 27.26 ปี เกษตรกรได้เข้าร่วมประชุมและอบรมเกี่ยวกับการปลูกใบยาสูบ และได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ร้อยละ 100 มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.51 คน มีพื้นที่ปลูกยาสูบเฉลี่ย 7.18 ไร่ มีต้นทุนการผลิตยาสูบต่อไร่เฉลี่ย 23,454.77 บาท มีรายได้จากการผลิตยาสูบต่อไร่ เฉลี่ย 17,511.77 บาทต่อไร่ มีรายได้จากการผลิตยาสูบต่อปี เฉลี่ย 125,722.69 บาทต่อปี จะเห็นได้ว่าเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบส่วนเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.86 ซึ่งถือว่าเป็นช่วงวัยทำงาน และเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูกยาสูบมานาน เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกใบยาสูบจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ได้มาส่งเสริม จัดการอบรมและจัดประชุม เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนน้อย ทำให้ต้องจ้างแรงงานเพิ่มในช่วงฤดูปลูก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญศรี วงศ์หาญ (2551: 34) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการเพาะกล้ายาสูบของชาวไร่สถานีใบยาสูบห้วยไซ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่าอายุของเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบมีอายุเฉลี่ย 49.30 ปี ระดับการศึกษาร้อยละ 60.35 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาภาคบังคับ (ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6) ประสบการณ์ในการปลูกยาสูบเฉลี่ย 21.05 ปี เกษตรกรมีรายได้จากการขายใบยาแห้งเฉลี่ย 140,540.25 บาทต่อปี และเกษตรกรร้อยละ 78.74 เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเพาะกล้ายาสูบ การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมร้อยละ 96.55 เกษตรกรเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

2.2 สภาพการผลิตยาสูบของเกษตรกร

การศึกษาการผลิตยาสูบของเกษตรกรในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัยมีการปฏิบัติในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การเตรียมต้นกล้า พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.4 หว่านเมล็ดในวัสดุเพาะเช่น ตะกร้า ถาดพลาสติก แทนการหว่านเมล็ดยาสูบลงในแปลงดิน ซึ่งการหว่านเมล็ดยาสูบในแปลงดินจะทำให้ดูแลและควบคุมเรื่องโรคและแมลงค่อนข้างยากลำบาก เกษตรกร ร้อยละ 97.0 ใช้ถาดพลาสติก(ถาดหลุม)ในการชำกล้ายาสูบ เกษตรกรทั้งหมด มีการดูแล รักษาความสะอาดบริเวณแปลงเพาะกล้ายาสูบอย่างสม่ำเสมอ มีการตัดใบยาสูบช่วงระยะต้นกล้า เพื่อชะลอการเจริญเติบโต การเตรียมพื้นที่ปลูกให้พร้อมต่อการย้ายต้นยาสูบ ไปปลูกในไร่ เกษตรกรร้อยละ 97.0 ใช้ถาดหลุมในการเพาะกล้ายาสูบ หว่านเมล็ดยาสูบลงในตะกร้าและถาดพลาสติก เกษตรกรร้อยละ 84.4 หว่านเมล็ดในวัสดุเพาะเช่น ตะกร้า ถาดพลาสติก ซึ่งสอดคล้องกับ เสาวณีย์ แสงจันทร์(2553: 49) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย ของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงราย พบว่า เกษตรกรจะนำต้นกล้ายาสูบที่มีอายุประมาณ 20-25 วัน เพื่อนำไปชำในกระถาง โดยวัสดุที่ใช้เพาะชำมีอยู่ 2 ชนิด คือ การใช้ถาดและถาดหลุม ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 67.21 ชำกล้าด้วยถาดหลุม เกษตรกรมีการซ่อมต้นกล้ายาสูบที่หลังย้ายต้นกล้าปลูกแล้วเกิดความเสียหาย

การเตรียมพื้นที่ปลูก พบว่าเกษตรกรทั้งหมด มีการเลือกพื้นที่ปลูกยาสูบที่มีความอุดมสมบูรณ์ ก่อนการปลูกเกษตรกรมีการไถเตรียมดิน ไถดินตากแดด ไถพรวน คลาดเก็บวัชพืชออกจากแปลง และปรับหน้าดิน เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ไร่ ลักษณะดินจะแน่นและแข็ง จึงต้องมีการเตรียมดินให้ร่วนซุย แล้วขึ้นแปลงเป็นแบบร่องคู่ และเกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 14-9-20, 14-14-20 หรือ 6-12-24 อัตรา 100 กก./ไร่หรือประมาณ 30 กรัม ร่องกันหลุม เพื่อเตรียมย้ายกล้ายาสูบลงปลูกในไร่

การปลูกยาสูบ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ปลูกต้นยาสูบจำนวน 2,500-3,000 ต้นต่อไร่ มีการซ่อมต้นกล้ายาสูบที่ได้รับความเสียหายหรือต้นยาสูบตายหลังย้ายปลูก มีการปลูกต้นยาสูบในระยะที่เหมาะสม โดยมีระยะระหว่างต้น 50 เซนติเมตร ระยะระหว่างแถว 110 เซนติเมตร สอดคล้องกับ เสาวณีย์ แสงจันทร์ (2553: 49) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย ของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงราย พบว่า เกษตรกรมีการซ่อมต้นกล้ายาสูบที่หลังย้ายปลูกแล้วเกิดความเสียหาย

การดูแลรักษา พบว่าเกษตรกร ทั้งหมด ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 27-0-0 หรือสูตร 30-0-0 ในอัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง ครั้งละ 25 กิโลกรัม ในช่วง 15 วันหรือ 2 สัปดาห์ หลัง

ปลูก และช่วง 30 วัน หรือ 1 เดือนหลังปลูก และมีการกำจัดวัชพืชก่อนการใส่ปุ๋ย เพื่อไม่ให้ วัชพืชแย่งธาตุอาหารจากต้นยาสูบ แต่ เสาวณีย์ แสงจันทร์ (2553,น.49) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย พบว่าเกษตรกรใช้ปุ๋ยรองในไร่ปลูก สูตร 27-0-0 ในปริมาณการใช้เฉลี่ยไร่ละ 22.96 กิโลกรัม มากที่สุดถึงร้อยละ 83.16 ดังนั้นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ย การทำปุ๋ยหมักใช้เอง เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมีในไร่ และลดต้นทุนในการผลิต

การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ มีการเดินสำรวจโรคและแมลงในไร่ยาสูบก่อนฉีดพ่นสารเคมี ใช้สารเคมีป้องกันเมื่อพบการแพร่ระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช โดยเลือกใช้ตาม ชนิด ปริมาณ ตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด ร้อยละ 89.8 มีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมีฯ ฉ่ำแมลง และภายหลังจากพ่นสารเคมีทุกครั้ง มีการทำความสะอาดร่างกาย ร้อยละ 85.6 เกษตรกรมีการตอนยอดยาสูบโดยเหลือใบยาสูบไว้ประมาณ 18-22 ใบ สอดคล้องกับ เสาวณีย์ แสงจันทร์ (2553,น.49) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย ของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงราย พบว่าเกษตรกรทุกรายต้องมีการตอนยอด เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่ถูกส่งเสริมโดยสำนักงานยาสูบจังหวัดเชียงราย

การเก็บใบยาสูบ พบว่าเกษตรกรทุกคน จะเก็บใบยาสูบเมื่อต้นยาสูบมีอายุได้ 55-60 วัน และจะเก็บเมื่อใบยาสูบแก่ได้ที่ หรือมีสีเหลืองปนเขียว หรือสีสะบั้งงา เมื่อเก็บใบยาสูบมาแล้วไม่วางใบยาสูบที่เก็บลงบนพื้นที่ไม่มีวัสดุรองรับ และมีการป้องกันเศษกรวด ทราช และเศษหญ้าไม่ให้ติดไปกับใบยาสูบ ร้อยละ 85.0 เกษตรกรมีการเก็บใบยาสูบโดยแบ่งเก็บใบยาสูบ 3-4 ครั้ง คู่มือชาวไร่ยาสูบ บริษัทพรีเมียม โทแบคโค (2557,น.11) กล่าวว่า การเก็บใบยา ต้องเก็บเมื่อต้นยาสูบมีอายุประมาณ 55-60 วัน เก็บเมื่อใบยาแก่ได้ที่หรือมีสีเหลืองปนเขียวหรือสีสะบั้งงา ควรแบ่งเก็บ 3-4 ครั้งจำนวนใบให้เก็บตามความสุก ไม่ควรวางใบยาที่เก็บแล้วลงบนพื้นดินโดยไม่มีวัสดุรองรับ ป้องกันไม่ให้กรวดทราชและเศษหญ้าติดไปกับใบยา

การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว พบว่าเกษตรกรทั้งหมด มีการทำลายต้นยาสูบหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตหมดแล้ว เพื่อเตรียมพื้นที่ในการปลูกพืชชนิดอื่นต่อไป เมื่อเก็บใบยาสูบมาแล้วมีการคัดแยกเกรดใบยาสูบก่อนเสียบใบยาเข้าโรงบ่ม มีการระวังและป้องกันสิ่งปลอมปนเช่น เศษกรวด ทราช และเศษหญ้า บริเวณเสียบใบยาสูบ และมีการดูแลความสะอาดบริเวณโรงบ่มใบยาสูบ ร้อยละ 92.8 เกษตรกรมีการจัดเตรียมโรงบ่มให้เพียงพอกับจำนวนไร่ปลูกยาสูบ ร้อยละ 83.2 เกษตรกรไม่นำใบยาสูบออกมาตากแดดโดยการบ่มอากาศไว้ในโรงบ่มใบยาสูบ ร้อยละ 92.2 เกษตรกรไม่มีการทำความสะอาดขึ้นใบยาสูบก่อนเข้ากำใบยา เช่น ใช้บัวรดน้ำ กระบอกฉีดน้ำ ใส่น้ำฉีดพ่นใบยาสูบโดยตรง เกษตรกรทุกคน มีการคัดแยกเกรดตามตำแหน่งของใบยาสูบเช่น สีและเนื้อใบยา ก่อนเข้ากำ ร้อยละ

92.8 น้ำหนักใบยาสูบที่อัดห่อแล้วมีน้ำหนัก 55-65 กิโลกรัม และ มีการปลูกพืชหมุนเวียน สอดคล้องกับประเทือง อิศรานุวัฒน์ (2540,น.35) ได้ศึกษากระบวนการผลิตยาสูบพันธุ์เตอกีชอำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เกษตรกรชาวไร่ต้องคัดเลือกยาก่อนเสียบร้อย โดยแยกตามสีสุก ก่อนจากนั้นจึงแยกตามขนาดของใบ ใบใหญ่ ใบกลางและใบเล็ก การแยกตามสีของใบยาสูบ การอัดใบยาสูบ โดยการเลือกใบยาสูบก่อนอัดแยกตามส่วนของลำต้นก่อน ยาส่วนล่าง ส่วนกลาง ส่วนยอด แล้วจึงให้แยกตามสีของใบยาสูบ เช่น สีเหลือง สีน้ำตาลอ่อน สีน้ำตาลแก่ และแยกตามขนาดของใบยาสูบ การอัดใบยาหุ้มใช้น้ำฉีดหรือพ่น เพราะจะทำให้ใบยาที่มีความชื้นเกิน 16 เปอร์เซ็นต์ ถ้ามีความชื้นเกินที่กำหนดจะทำให้ใบยาขึ้นรา หรือเน่า

การบันทึกข้อมูล พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 60.5 ที่มีการจดข้อมูลการปฏิบัติงานในขั้นตอนการผลิตยาสูบ

2.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตยาสูบของเกษตรกร

ปัญหาในการผลิตยาสูบ เกษตรกรมีปัญหาในระดับมากที่สุด คือ โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด ซึ่งสอดคล้องกับ เสาวณีย์ แสงจันทร์ (2553,น.107) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย ของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัญหาที่เกษตรกรพบและควรระวัง คือ ปัญหาด้านโรคหรือแมลงและการใช้น้ำ สำหรับปัญหาด้านโรคหรือแมลงของยาสูบเวอร์จิเนีย เกษตรกรควรที่จะมี การใช้สารป้องกันหรือกำจัดตามเอกสารที่สถานีใบยาแนะนำอย่างเคร่งครัด และมีการจดบันทึกการเกิดโรคหรือแมลงในแต่ละปีเพาะปลูกกับช่วงเวลาที่เกิด เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนควบคุมต่อไป

ข้อเสนอแนะของเกษตรกร คือ ให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้ในเรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืชระบาดและให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยแก้ปัญหาเรื่องราคาค่าปุ๋ยและสารเคมีแพง เพื่อลดต้นทุนในการผลิตยาสูบ

2.4 ความต้องการการส่งเสริมในการผลิตยาสูบของเกษตรกร

เกษตรกรมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการผลิตยาสูบในระดับมากที่สุด คือ พันธุ์ การเตรียมกล้ายาสูบ การเตรียมดิน การปลูกยาสูบ การดูแลรักษา และการเก็บใบยา ในระดับมากใน คือ การบ่มใบยา การคัดเกรดและอัดห่อ สอดคล้องกับ วรณชิตา เบญจกุล (2556,น.112-113) ศึกษาการผลิตยางพาราและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่าความต้องการในภาพรวมระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น มีดังนี้ (1) การปลูกสร้างสวนยางเกษตรกรมีความต้องการระดับมากที่สุดในเรื่องการคัดเลือกพันธุ์ และมีความต้องการระดับมากในเรื่องการเตรียมพื้นที่ปลูกและการปลูก (2) การดูแลรักษาสวนยาง เกษตรกรมีความ

ต้องการระดับมากในเรื่องการใช้ปุ๋ย การป้องกันกำจัด โรค/แมลงศัตรูยาง/วัชพืช และการตรวจวิเคราะห์ดิน

ด้านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกร มีความต้องการในภาพรวมระดับมากที่สุดผ่านทางบุคคลเอกชน บุคคลราชการ กลุ่มี และแผ่นพับ ดังนั้น การส่งเสริมควรใช้วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล คือ การเยี่ยมแปลงของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยไปติดตามแนะนำ และให้ความรู้ทางเกษตร และการแจกแผ่นพับ และคู่มือ ไว้ให้กับเกษตรกรได้ศึกษาเพิ่มเติม เพื่อนำไปพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตของตัวเองให้ดีขึ้น ด้านวิธีการส่งเสริม เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมในภาพรวมระดับมากที่สุดคือ การให้คำแนะนำ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการจัดแปลงสาธิต เนื่องจากเกษตรกรได้เห็นวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และได้รับฟังการบรรยายความรู้ไปพร้อมกัน การศึกษาดูงาน ทำให้ได้เห็นไร้ทดลองศึกษาหาความรู้เพื่อนำไปปรับปรุงและปฏิบัติ เพื่อผลิตใบยาสูบที่มีคุณภาพ

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการผลิตยาสูบและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.5 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.5.1 จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านพันธุ์ ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ควรให้หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมและสนับสนุนเรื่องเมล็ดพันธุ์ยาสูบที่ได้มาตรฐาน

2.5.2 จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีปัญหามากที่สุดในเรื่อง โรคและแมลงศัตรูพืช ควรมีจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องให้แก่เกษตรกร

2.5.3 จากผลการวิจัยเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในเรื่องการเตรียมดิน กล้า การดูแลรักษา การคัดเกรด เข้ากำและอัดห่อใบยาสูบที่ถูกต้อง และส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจดบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนการผลิต ได้แก่ การเตรียมดิน การให้น้ำ การใส่ปุ๋ย ชนิดและอัตราการใช้ โรคและแมลงศัตรูพืช วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ชนิดและอัตราการใช้สารเคมี การเก็บเกี่ยว ปริมาณ ราคาผลผลิต ค่าใช้จ่าย รายได้ ปัญหาและอุปสรรค โดยประสานงานเจ้าหน้าที่จากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ได้บรรยายให้ความรู้วิธีการจดบันทึกข้อมูล ควรมีการสาธิต และการฝึกปฏิบัติการบันทึกข้อมูล เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

2.5.4 จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 60.5 ที่มีการจดบันทึกข้อมูลในการผลิต ใบบยาสูบ ดังนั้น ควรส่งเสริมให้เกษตรกรบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานในขั้นตอนการผลิตทุกระยะ เพื่อเป็นประโยชน์ในการช่วยตรวจสอบหากเกิดข้อบกพร่องขึ้น และสามารถจัดการแก้ไขได้ ทันที

2.5.5 หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มศักยภาพและบทบาท ของเจ้าหน้าที่ โดยการจัดฝึกอบรมในเรื่องการผลิตยาสูบที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่ม ความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อนำความรู้และเทคโนโลยีการผลิตยาสูบตามหลัก วิชาการไปสู่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรเกิดการยอมรับและนำไปปฏิบัติหรือปรับใช้ในระบบการผลิต ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ต่างๆ ของเกษตรกร

2.6 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.6.1 ควรมีการศึกษาถึงความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบใน เขตอำเภอหรือจังหวัดอื่น ที่มีการปลูกยาสูบ เพื่อนำมาเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกร ที่มีพื้นที่แตกต่างกัน

2.6.2 ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของเกษตรกรในการผลิตตาม หลักการปฏิบัติทางเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับยาสูบ เพื่อให้การดำเนินงานด้านการส่งเสริมการ ผลิตยาสูบประสบผลสำเร็จ

2.6.3 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการลดต้นทุนและการเพิ่มผลผลิตยาสูบ เพื่อใช้เป็น แนวทางให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนการ ผลิตยาสูบต่อไร่สูงโดยเฉลี่ยราคาปุ๋ยและสารเคมี จึงควรหาแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตให้กับ เกษตรกร และการเพิ่มผลผลิตให้มีคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาด

2.6.4 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบ ที่มีต่อการส่งเสริม ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ทราบว่าเกษตรกรมีความพึง พอใจมากแค่ไหนจากการเข้าไปส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ ซึ่งทางหน่วยงานสามารถนำมาปรับใช้ใ นการส่งเสริมครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กวิตา ศรีวรมย์.(2556).สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร
ในอำเภอ ธาตุพนม จังหวัดนครพนม.(วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , นนทบุรี.
- จินดา ขลิบทอง. (2556). “กระบวนการวิจัยทางส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร” ใน *ประมวลสาร*
ชุดวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร (หน่วยที่ 1). นนทบุรี:
สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , นนทบุรี.
- ชานน ถนอมวงศ์.(2556).ความต้องการการส่งเสริมและการผลิตมันคูดของเกษตรกรในอำเภอแกลง
จังหวัดระยอง.(วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , นนทบุรี.
- บุญศรี วงศ์หาญ.(2551).ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการเพาะกล้ายาสูบของชาวไร่สถานี
ในยาสูบ ห้วยไซ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน.(วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต)
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ , เชียงใหม่.
- ประเทือง อิศรานุวัฒน์.(2540).กระบวนการผลิตยาสูบพันธุ์เดอเกิซอำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด.
(วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ปรียาพรวงศ์อนุตรโรจน์ .(2553). จิตวิทยาการศึกษากรุงเทพมหานครศูนย์ส่งเสริม.กรุงเทพ
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.(2546). “ราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2546”
- พงษ์ศักดิ์อังกสิทธิ์. (2556). “แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาร*
ชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 4).ม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- รานีย์ ท่าโพธิ์.2556. การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรใน จังหวัดเลย.
วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- โรงงานยาสูบ อำเภอศรีสำโรง .(2558).รายงานประจำปีฤดูกาลผลิต2557/58. โรงงานยาสูบ อำเภอศรี
สำโรง จังหวัดสุโขทัย
- วรรณธิดา เบญจกุล.2556.การผลิตยางพาราและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร
ในอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง.(วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , นนทบุรี.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2557). *ข้อมูลส่งออกใบยาสูบ ปี 2557* สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2558

จาก, http://www.oae.go.th/oae_report/export_import/export_result.php

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสุโขทัย.(2558). *พื้นที่ปลูกยาสูบ*. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2557 จาก,

http://thainews.prd.go.th/website_th/new_detail/WNEVN5804240010001

สถานีทดลองยาสูบแม่โจ้. (2548). *การเพาะกล้ายาสูบ ระบบ Semi-float*. สถานีทดลองใบยาสูบแม่โจ้, เชียงใหม่.

สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสำโรง.(2557). *แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ปี 2557*. สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย.

สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสำโรง (2558). *แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ปี 2558*. สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย.

“ลำดับความต้องการ” ค้นค้นวันที่ 5 ตุลาคม 2558 จาก

[http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=wbj&month=07-12-](http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=wbj&month=07-12-2007&group=29&gblog)

[2007&group=29&gblog](http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=wbj&month=07-12-2007&group=29&gblog))

เสาวณีย์แสงจันทร์.2553. *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาธุรกิจเกษตรมหาวิทาลัยเชียงใหม่

สถานการณ์การปลูกใบยาสูบ. (2555). สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2558 จาก,

<http://www.trc.or.th/th/images/upload/files/data/tobaccoinfo/tobacco%20situation%202555.pdf>

ภาคผนวก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1

หมายเลขแบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง

สภาพการผลิตใบยาสูบของเกษตรกรในตำบลวังทอง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความและเติมข้อความลงในช่องว่างของแต่ละคำถามให้ตรงกับความเป็นจริง หรือตรงกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. อายุปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา

() 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ	() 2. ประถมศึกษาปีที่ 4
() 3. ประถมศึกษาปีที่ 6	() 4. ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
() 5. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. หรือเทียบเท่า	() 6. อนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่า
() 7.ปริญญาตรี	() 8. สูงกว่าปริญญาตรีระบุ.....
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ตอบสัมภาษณ์ด้วย)
5. ประสบการณ์ในการปลูกใบยาสูบ.....ปี
6. ท่านได้เข้าร่วมการประชุมหรืออบรมเกี่ยวกับการปลูกยาสูบในรอบปี 2557

() 1. ได้เข้าร่วมประชุม	() 2. ไม่ได้เข้าร่วมประชุม
--------------------------	-----------------------------
7. ในรอบปีที่ผ่านมาท่านได้ไปติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับการปลูกใบ

() 1. ติดต่อเจ้าหน้าที่	() 2. ไม่ได้ติดต่อเจ้าหน้าที่
--------------------------	--------------------------------
8. การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. ทำนา	() 2. ทำสวน
() 3. ทำไร่	() 4. เลี้ยงสัตว์
() 5. ค้าขาย	() 6. รับจ้าง
() 7. รับราชการ	() 8. อื่นๆระบุ.....
9. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด.....ไร่

() 1. ที่ดินของตนเอง.....ไร่	() 2.เช่า.....ไร่
() 3. ที่ดินอื่นๆ(ทำฟรี/ที่ธารณะประโยชน์).....ไร่	

10. พื้นที่ปลูกยาสูบทั้งหมด.....ไร่
 () 1. ที่ดินของตนเอง.....ไร่ () 2.เช่า.....ไร่
 () 3. ที่ดินอื่นๆ(ทำฟรี/ที่ธารณะประโยชน์).....ไร่
11. จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการปลูกยาสูบ.....คน
12. รายได้รวมจากการผลิตยาสูบรอบปี 2557.....บาทต่อไร่
13. ต้นทุนการผลิตใบยาสูบ

ที่	รายการ	จำนวนเงิน (บาท/ไร่)
1	ค่าเตรียมดิน	
2	ค่าพันธุ์	
3	ค่าวัสดุเพาะกล้า	
4	ค่าปุ๋ย	
5	ค่าสารเคมี	
6	ค่าปลูก	
7	ค่าเก็บเกี่ยว	
8	ค่าเข้ากำ และอัดห่อ	
9	ค่าขนส่ง	
10	ค่าเช่าที่ดิน	
11	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ระบุ).....	

รวมต้นทุนทั้งหมด.....บาท

14. แหล่งเงินทุนที่ใช้สำหรับปลูกยาสูบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () 1. กู้
 () 2. กู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ
 () 2.1 ญาติพี่น้อง () 2.2 เพื่อนบ้าน
 () 2.3 กองทุนหมู่บ้าน () 2.4 สหกรณ์การเกษตร
 () 2.5 ธ.ก.ส. () 2.6 อื่นๆ (ระบุ).....
15. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/ สถาบันเกษตรกรหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () 1. ไม่เป็น
 () 2. เป็นดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () 2.1 กลุ่มเกษตรกร () 2.2 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 () 2.3 วิสาหกิจชุมชน () 2.4 สหกรณ์การเกษตร

- () 2.5 กองทุนหมู่บ้าน () 2.6 ลูกค้า ช.ก.ส.
 () 2.7 อื่นๆระบุ.....

16. ท่านได้ลงทะเบียนเพาะปลูกและทำสัญญาซื้อขายกับหน่วยงานใดบ้าง

- () 1. โรงงานสุบศรีสำโรง
 () 2. หน่วยงานเอกชน (ระบุ).....
 () 3. อื่นๆระบุ.....

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตยาสูบของเกษตรกร

โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน () หน้าข้อความและเติมข้อความลงในช่องว่างของแต่ละคำถามให้ตรงกับความเป็นจริง หรือตรงกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

การผลิตยาสูบ	การปฏิบัติของเกษตรกร		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผลที่ไม่ปฏิบัติ/ วิธีการปฏิบัติ
พันธุ์			
1.มีการคัดเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพต้านทานโรคและให้ผลผลิตสูง			
การเตรียมต้นกล้า			
2. มีการหว่านเมล็ดยาสูบลงในวัสดุเพาะ เช่น ตะกร้า ถาดพลาสติก			
3.มีการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณแปลงเพาะกล้ายาสูบอย่างสม่ำเสมอ			
4.มีการใช้ถาดหลุมในการชำต้นกล้ายาสูบ			
5.มีการตัดใบยาสูบในช่วงระยะต้นกล้า			
การเตรียมพื้นที่ปลูกยาสูบ			
6.มีการเลือกพื้นที่ปลูกยาสูบที่มีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย พื้นที่ที่มีการระบายน้ำ และอากาศดี ไม่เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง			

การผลิตใบยาสูบ	การปฏิบัติของเกษตรกร		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผลที่ไม่ปฏิบัติ/ วิธีการปฏิบัติ
7.มีการไถเตรียมดิน ตากแดด ทำการไถพรวน คลาดเก็บวัชพืชออกจากแปลง และปรับหน้าดินให้สม่ำเสมอ			
8.มีการขึ้นแปลงยาสูบเป็นแบบร่องคู่			
9.ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 14-9-20 สูตร 14-14-20 หรือสูตร 6-12-24 ในอัตรา 100 กก./ไร่ หรือประมาณหลุมละ 30 กรัม รองก้นหลุมก่อนปลูก			
การปลูกลูกยาสูบ			
10.มีการปลุกต้นยาสูบ จำนวน 2500-3000 ต้น/ไร่			
11.มีการซ่อมต้นยาสูบที่ได้รับความเสียหาย หลังปลูก			
12.มีการปลูก โดยใช้แรงงานคน มีระยะปลูกที่เหมาะสม มีระยะระหว่างต้น 50 เซนติเมตร ระยะระหว่างแถว 110 เซนติเมตร			
การดูแลรักษาและการป้องกันกำจัดศัตรูของยาสูบ			
13.ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 27-0-0 หรือสูตร 30-0-0 อัตรา 50 กิโลกรัม/ไร่ โดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง ครั้งละ 25 กิโลกรัม ในช่วง 15 วันหรือ 2 สัปดาห์ หลังปลูก และช่วง 30 วัน หรือ 1 เดือนหลังปลูก			
14.มีการกำจัดวัชพืชก่อนการใส่ปุ๋ย เพื่อไม่ให้วัชพืชแย่งธาตุอาหารจากพืช			
15.มีการเดินสำรวจโรคและแมลงไนไร่ยาสูบก่อนฉีดพ่นสารเคมี			
16.มีการใช้สารเคมีป้องกัน เมื่อพบการแพร่ระบาดของศัตรูพืชจำนวนมาก โดยเลือกใช้ตามชนิด ปริมาณ ตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด			

การผลิตใบยาสูบ	การปฏิบัติของเกษตรกร		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผลที่ไม่ปฏิบัติ/ วิธีการปฏิบัติ
17.มีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกัน ในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมี และภายหลังจากพ่นสารเคมีทุกครั้ง มีการทำความสะอาดร่างกาย			
18.มีการตอนยอดโดยเหลือใบยาสูบไว้ 18-22 ใบ			
การเก็บใบยาสูบ			
19.มีการเริ่มใบยาสูบเมื่อต้นยาสูบมีอายุได้ 55-60 วัน เก็บเมื่อใบยาสูบแก่ได้ที่ หรือมีสีเหลืองปนเขียว หรือสีตะบันงา			
20.มีการแบ่งเก็บใบยาสูบ 3-4 ครั้ง			
21.ไม่วางใบยาที่เก็บลงบนพื้นที่ไม่มีวัสดุรองรับ และมีการป้องกันเศษกรวด ทราย และเศษหญ้าติดไปกับใบยาสูบ			
การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว			
22.มีการทำลายต้นยาสูบหลังเก็บเกี่ยวผลผลิตหมดแล้ว			
23.การคัดแยกเกรดใบยาสูบก่อนเสียบใบยา			
24.มีการป้องกันสิ่งปลอมปนบริเวณเสียบใบยาสูบ			
25.มีการจัดเตรียมโรงบ่มใบยาสูบให้เพียงพอกับจำนวนไร่ปลูกใบยาสูบ			
26.ไม่นำใบยาสูบมาตากแดด			
27.มีการดูแลความสะอาดบริเวณโรงบ่ม			
28.ไม่ทำความสะอาดขึ้นใบยาสูบก่อนเข้ากำใบยา เช่น ใช้บัวรดน้ำ กระบอกฉีดน้ำ ใส่น้ำฉีดพ่นใบยาสูบ			
29.มีการคัดแยกเกรดตามตำแหน่งของใบยาสูบเช่น สีและเนื้อใบยา ก่อนเข้ากำ			

การผลิตยาสูบ	การปฏิบัติของเกษตรกร		
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผลที่ไม่ปฏิบัติ/ วิธีการปฏิบัติ
30. น้ำหนักยาสูบที่อัดห่อแล้วมีน้ำหนัก 55-65 กิโลกรัม			
31. เกษตรกรมีการปลูกพืชหมุนเวียน			
การบันทึกข้อมูล			
32. มีการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานในขั้นตอนการผลิตยาสูบทุกระยะ			

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตยาสูบของเกษตรกร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความต้องการ ที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุดและเติมข้อความลงในข้อเสนอแนะให้สมบูรณ์ (ระดับการให้คะแนน คือ 5=มากที่สุด, 4=มาก, 3=ปานกลาง, 2=น้อย, 1=น้อยที่สุด)

3.1 ปัญหาในการผลิตยาสูบของเกษตรกร

ประเด็นปัญหา	ไม่มีปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา				
		มากที่สุด(5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. พันธุ์						
1.1 ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดี						
1.2 เมล็ดพันธุ์มีเปอร์เซ็นต์ความงอกต่ำ						
1.3 อื่นๆ (ระบุ).....						
2. การเตรียมกล้ายาสูบ						
2.1 การเกิดโรคระยะต้นกล้า						
2.2 เมล็ดหวานแล้วไม่งอก						
2.3 อื่นๆ(ระบุ).....						

ประเด็นปัญหา	ไม่มี ปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา				
		มากที่สุด(5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.การเตรียมดิน						
3.1.พื้นที่ปลูกยาสูบไม่เหมาะสม						
3.2 ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ						
3.3 อื่นๆ(ระบุ).....						
4.การปลูกและการดูแลรักษา						
4.1 ต้นกล้ายาสูบตายหลังย้ายปลูก						
4.2 ปุ๋ยเคมีมีราคาแพง						
4.3 สารเคมีป้องกันโรคและแมลงมี ราคาแพง						
4.4 พื้นที่ปลูกยาสูบมีวัชพืชนานาน						
4.5 ยาสูบเสียหายจากโรคและแมลง						
4.6 ขาดความรู้ความเข้าใจในการ ป้องกันกำจัด โรคและแมลงศัตรูพืช						
4.7 ขาดความรู้ความเข้าใจด้านการใส่ ปุ๋ยที่เหมาะสมในช่วงการเจริญเติบโต ของพืช						
4.8 อื่นๆ(ระบุ).....						
5.การเก็บและบ่มใบยาสูบ						
5.1 ขาดแคลน แรงงานในการเก็บเกี่ยว ผลผลิต						
5.2 ขาดความรู้ความเข้าใจด้านระยะ เก็บใบยาที่เหมาะสม						
5.3 โรงบ่มไม่เพียงพอต่อการบ่มใบยา						

ประเด็นปัญหา	ไม่มีปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา				
		มากที่สุด(5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
5.4 อื่นๆ(ระบุ).....						
6.การคัดเกรด เข้าก้ำและอัดห่อใบยาสูบ						
6.1 ขาดความความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกเกรดใบยาสูบ						
6.2 ใบยาสูบมีความชื้นสูง						
6.3 ใบยาสูบไม่มีความชื้นทำให้เข้าก้ำไม่ได้						
6.4 อื่นๆ(ระบุ).....						
7.ปัญหาด้านอื่นๆ						
7.1 ฝนตกน้ำท่วมขัง						
7.2 ฝนทิ้งช่วง						
7.3 โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด						
7.4 ปุ๋ย/สารเคมีมีราคาแพง						
7.5 ขาดแคลนแรงงาน						
7.6 ค่าจ้างแรงงานสูง						
7.7 ค่าเช่าพื้นที่ทำยาสูบสูงขึ้น						
7.8 ขาดเงินทุน						
7.9 ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่น้อย						
7.10 ช่องทางติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่สะดวก						
7.11 ขาดโอกาสในการรับรู้ข่าวสารของหน่วยงานราชการ						
7.12 อื่นๆ						

ประเด็นปัญหา	ไม่มี ปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา				
		มากที่สุด(5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
(ระบุ).....						
8.อื่นๆ(ระบุ).....						

3.2 ข้อเสนอแนะในการผลิตยาสูบของเกษตรกร

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร

คำชี้แจง: โปรดเขียนหมายเลขลงในช่องตารางตามระดับความต้องการในด้านต่างๆ ดังนี้ โดยกำหนดให้ 5=มากที่สุด, 4=มาก, 3=ปานกลาง, 2=น้อย, 1=น้อยที่สุด

เนื้อหาที่ต้องการการส่งเสริมการเกษตร	ระดับความต้องการความ	ความต้องการช่องทางที่ใช้ในการส่งเสริม									ความต้องการวิธีการส่งเสริม			
		บุคคล		สื่อสิ่งพิมพ์			สื่ออิเล็กทรอนิกส์				1.การเยี่ยมชม ให้คำแนะนำ	2.การฝึกอบรม	3.การจัดแปลง สาธิต	4.ทัศนศึกษา
		1.ราชการ	2.เอกชน	3.คู่มือ	4.แผ่นพับ	5.โปสเตอร์	6.วิทยุ	7.วีดีโอ	8.โทรทัศน์	9.อินเทอร์เน็ต				
1.พันธุ์														
2.การเตรียมต้นกล้า														
3.การเตรียมดิน														
4.การปลูก														
5.การดูแลรักษา														
6.การเก็บใบยา														
7.การบ่มใบยา														
8.การคัดเกรดและการอัดห่อ														
9.อื่นๆ (ระบุ).....														

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาววราภรณ์ วงศ์เชียงแดง
วัน เดือน ปีเกิด	5 กุมภาพันธ์ 2531
สถานที่เกิด	อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปีการศึกษา 2554
สถานที่ทำงาน	บริษัทพีริเมียมโทแบคโค(ประเทศไทย)จำกัด
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

